

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

PÁTÁ SEKCE

VĚC KUBÁT A OSTATNÍ proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnosti č. 61721/19 a 5 dalších –
viz seznam v příloze)

ROZSUDEK

Článek 1 Protokolu č. 1 • pokojné užívání majetku • přiměřenost odmítnutí zpětného doplacení rozdílu v platech soudců protiústavně snížených během finanční krize v letech 2011–2014, zákonná ustanovení zrušena jen *pro futuro* • rozhodnutí v souladu s vnitrostátním právem a sledující legitimní cíl ve veřejném zájmu na základě zvážení hospodářských a sociálních otázek • napadené opatření neohrožovalo způsobilost soudců vykonávat funkci nezávisle a nestranně ani jejich živobytí • úroveň odměňování soudců musí být stanovena fixní částkou, aby je chránila před tlaky majícími za cíl ovlivnit jejich rozhodování a jejich chování obecně

Článek 6 odst. 1 (občanskoprávní složka) • spravedlivý proces • rozhodnutí vnitrostátních soudů zamítající nároky stěžovatelů byla dostatečně odůvodněná a občanské soudní řízení spravedlivé

ŠTRASBURK

22. června 2023

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v čl. 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Rozsudek je v autentickém anglickém znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořízený úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.

Ve věci Kubát a ostatní proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení

Lado Chanturia, *předseda*,

Carlo Ranzoni,

Mārtiņš Mits,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Mattias Guyomar,

Mykola Gnatovskyy, *soudci*,

Mahulena Hofmannová, *soudkyně ad hoc*,

a Victor Soloveytchik, tajemník sekce,

S ohledem na:

stížnosti (č. 61721/19, 5496/20, 21318/20, 33522/20, 43039/20 a 55448/20) proti České republice podané k Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) šesti českými občany panem Ondřejem Kubátem, panem Robertem Ožvaldem, paní Alenou Makovcovou, paní Adrianou Pilařovou, paní Soňou Biskupovou Fišerovou a panem Miroslavem Pečeným („stěžovatelé“) v různých dnech uvedených v tabulce v příloze;

rozhodnutí oznámit české vládě („vláda“) námitky na poli čl. 6 odst. 1, článku 1 Protokolu č. 1 a článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 a prohlásit zbývající části stížností za nepřijatelné;

stanoviska účastníků řízení;

rozhodnutí předsedy senátu jmenovat paní Mahulenu Hofmannovou soudkyní *ad hoc* (čl. 26 odst. 4 Úmluvy a čl. 29 odst. 1 jednacího řádu Soudu), neboť paní Kateřina Šimáčková, soudkyně zvolená za Českou republiku, se vyloučila z projednávání věci (článek 28 jednacího řádu Soudu);

po poradě konané dne 30. května 2023,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ÚVOD

1. Stěžovatelé působí jako soudci. Ve stížnostech namítali, že jejich nároky na zpětné doplacení rozdílu v platech byly zamítnuty, neboť legislativní změny, kterými byl v období let 2011–2014 snížen koeficient používaný pro výpočet platů soudců, byly Ústavním soudem zrušeny pouze *pro futuro*. Zejména namítali, že rozhodnutí vnitrostátních soudů nebyla dostatečně odůvodněna (čl. 6 odst. 1 Úmluvy), nebylo naplněno jejich legitimní očekávání, že v předmětném období obdrží plat v plné výši (článek 1 Protokolu č. 1), a byli diskriminováni ve srovnání s jinými státními zaměstnanci a dalšími fyzickými osobami (článek 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1).

SKUTKOVÝ STAV

2. Roky narození, místa bydliště a jména právních zástupců stěžovatelů jsou uvedena v tabulce v příloze.
3. Vládu zastupoval její zmocněnec P. Konůpka z Ministerstva spravedlnosti.
4. Skutkový stav věci lze shrnout následovně.

I. OBECNÁ VÝCHODISKA

A. Shrnutí relevantních událostí

5. Stěžovatelé jsou soudci v aktivní službě, kterým byl v období let 2011–2014 na základě novel zákona o platu snížen plat. Novelty mimo jiné snižovaly koeficient, kterým byla platová

základna soudců spojena s průměrnou mzdou v nepodnikatelské sféře vnitrostátní ekonomiky (plat soudců se konkrétně vypočítával jako součin průměrné nominální měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře a platového koeficientu – viz § 19, 20 a 23 níže).

6. Tyto novely byly později plénem Ústavního soudu zrušeny jako protiústavní (viz § 10 a 11 níže), avšak ustanovení týkající se snížení platového koeficientu byla zrušena pouze s účinností *ex nunc (pro futuro)*. Soudci v důsledku této skutečnosti neměli nárok na doplacení rozdílu v platu za období let 2013–2014 (tj. rozdílu mezi platem, který jim byl skutečně vyplacen, a tím, na který by měli nárok při použití koeficientu 3).

7. Dne 29. prosince 2014 Nejvyšší soud vyhověl nároku soudkyně, která není mezi stěžovateli, a uložil státu povinnost vyplatit jí rozdíl v jejím platu za období let 2011–2012 (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1440/2014). Později rozsudek částečně zrušil Ústavní soud (viz § 12 níže), který rozhodl, že derogační účinky *ex nunc* se vztahují na zpětné doplacení soudcovských platů nejen za období let 2013–2014, ale i za roky 2011–2012.

Ve zbývajících částech zůstal rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1440/2014, podle kterého byla výše základního platu žalobkyně stanovena nesprávně, neboť příslušný výpočet (vycházející z průměrné nominální mzdy v nepodnikatelské sféře) nezohledňoval, zda příjemce průměrného platu pracoval na plný, nebo zkrácený úvazek, beze změn.

8. v únoru 2015 dospěli zástupci vlády a justice k dohodě, podle níž se stát zavázal doplatit soudcům rozdíl mezi výší platů skutečně vyplacených v letech 2012–2014 a částkou, kterou by obdrželi při použití správného výpočtu platové základny v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1440/2014 (viz § 7 výše). Soudci, kteří tuto dohodu uzavřeli, se zároveň vzdali všech ostatních platových nároků vůči státu za období let 2011–2014. Možnost uzavřít dohodu měli všichni soudci; přibližně 96 % z nich ji nakonec podepsalo, stěžovatelé nikoli.

9. Poté, co stěžovatelé odmítli uzavřít výše uvedenou dohodu, zahájili řízení, v nichž se mimo jiné domáhali zpětného doplacení svých platů. Nebyli úspěšní (viz § 13–18 níže).

B. Zrušující nálezy Ústavního soudu, jejichž účinnost *pro futuro* stěžovatelé napadají

10. v plenárním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 33/11 ze dne 3. května 2012 (viz § 22 níže) Ústavní soud konstatoval, že vzhledem k principu dělby moci měl zákonodárce i „rozdílný dispoziční prostor“ k platovým restrikcím vůči soudcům ve srovnání s restrikcemi v jiných oblastech veřejné sféry. Zásah do materiálního zabezpečení soudců může být odůvodněn jen výjimečnými okolnostmi (např. tíživou finanční situací státu), přičemž i za splnění této podmínky musí být zohledněna odlišnost funkce soudců a představitelů moci zákonodárné a výkonné a nutnost zachování jejich důstojnosti a soudcovské nezávislosti. Ústavní soud však dospěl k závěru, že v projednávané věci nelze akceptovat tezi o nutných úsporách veřejných výdajů cestou restrikcí platu soudců vzhledem k tomu, že příslušná zákonná úprava postrádá jakýkoli argument „výjimečnými okolnostmi“ (zmiňovanými výše) a že z dostupných údajů vyplývá vysoká úroveň platů vyšších úředníků, jako např. náměstků ministrů a ředitelů odborů. Za této situace se již napadené omezení soudcovských platů nejeví jako mimořádné a proporční, ale jako cílený proces snížení platů soudců, které výkonná moc (tj. vláda) a zákonodárce považovali za příliš vysoké. Ústavní soud proto dospěl k názoru, že snížení koeficientu představuje nepřiměřený a pouze vůči soudcům zaměřený zásah nespĺňující podmínky vytyčené v jeho judikatuře týkající se restrikce platů soudců.

11. v plenárním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 ze dne 10. července 2014, kterým byl zrušen platový koeficient 2,75 (viz § 24 níže), Ústavní soud uvedl, že solidarita soudců s ostatními zaměstnanci v nepodnikatelské sféře vyplývala z násobícího koeficientu spojujícího platovou základnu soudců s průměrnou mzdou v nepodnikatelské sféře; klesne-li průměrná mzda, klesne i platová základna soudců (byť s časovou prodlevou). Ústavní soud dále konstatoval, že snížení koeficientu ze 3 na 2,75 nebylo opřeno o analytický rozbor, jenž by svědčil tomu, že jde o zásah přiměřený, pohybující se v mezích ústavně vymezeného prostoru pro zásahy do materiálního zabezpečení soudců, ani nereflektovalo zúžený dispoziční prostor, který zákonodárce v této oblasti má. Zmrazení platů soudců v letech 2002–2011 již přineslo státnímu rozpočtu značné úspory, takže soudci legitimně očekávali v roce 2011 obnovení systému pravidelné vazby na průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře. Tíživá hospodářská situace sice mohla zavdat příčinu k určitým restrikcím, prostor pro tyto restrikce však již

byl v maximální míře využit (ne-li vyčerpán), jelikož situaci v zemi není (a nebylo) možné hodnotit jako stav před úpadkem. Podle Ústavního soudu se zákonodárná moc a exekutiva ve vztahu k regulaci materiálního zabezpečení soudců dopustily strategické chyby: na rozdíl od některých okolních států zasažených finanční a hospodářskou krizí nepřijaly obecná a dlouhodobá zásadní opatření ve vztahu k zaměstnancům veřejné správy a dílčí a časově omezené opatření vůči soudcům, ale postup zcela opačný. Za těchto okolností nelze akceptovat tezi o omezených možnostech státního rozpočtu, přičemž v zákonné úpravě nebyl předložen žádný argument, jenž by mohl být hodnocen jako „výjimečná okolnost“ odůvodňující prioritu rovnosti v oblasti restrikcí v odměňování státních zaměstnanců a soudců před zásadou nezávislosti soudců. Restrikci spočívající v zavedení koeficientu 2,75 proto Ústavní soud shledal v rozporu s ústavním pořádkem.

Ústavní soud však na přiměřenou dobu (do 31. prosince 2014) odložil vykonatelnost nálezu, aby umožnil zákonodárci řádným postupem přijmout ústavně konformní relaci mezi průměrnou mzdou v nepodnikatelské sféře a platovou základnou soudců. Podotkl, že zrušení zákona zásadně nevyvolává zpětné účinky, a pokud derogační nález (tj. nález Ústavního soudu, který má za následek zrušení zákonné úpravy) není spojen s odkladem vykonatelnosti, působí s účinky *ex nunc*. k pozbytí platnosti zrušeného zákonného ustanovení tak dochází až k datu vykonatelnosti nálezu. Je-li však derogačním důvodem zjištění, že aplikace zrušeného právního předpisu působí porušení základních práv jednotlivců, dotčeným jednotlivcům by v zásadě měla být poskytnuta ochrana tím, že se předmětný protiústavní právní předpis v rozsahu zpětně nepoužije, pakliže poskytnutí této ochrany nebrání jiné základní právo nebo důležitý veřejný zájem. Ve vertikálních právních vztazích mezi státem a jednotlivcem má zásadně přednost ochrana základních práv a svobod jednotlivce. I zde je ovšem třeba brát zřetel na to, že zpětné neaplikování protiústavního zákona by mohlo za určitých okolností vést k ohrožení schopnosti státu plnit své funkce (např. s ohledem na dopad na státní rozpočet) či k ohrožení jiného důležitého veřejného zájmu, v důsledku čehož bude naopak třeba dát přednost právě právní jistotě a zachování současného stavu.

Ústavní soud dále konstatoval, že jakkoliv obecně platí, že by se i při stanovení odkladu vykonatelnosti zrušovacího nálezu toto zrušení mělo reálně projevit v právní sféře těch účastníků, jejichž řízení vedlo k vydání vyhovujícího nálezu, v projednávané věci jsou splněny podmínky pro závěr, že se toto pravidlo neuplatní. Při úvaze o právních účincích derogačního nálezu v řízení o kontrole norem je totiž třeba zvažovat i jiné aspekty než čistě procesněprávní, které vedou k závěru, že účinky tohoto nálezu mohou být aplikovány i na případy těchto účastníků teprve od okamžiku jeho vykonatelnosti. Tento nález tak nezakládá nárok na zpětné doplacení rozdílu na platu plynoucího z použití koeficientu 2,75 namísto 3 ode dne 1. ledna 2013. Ústavní soud uvedl, že k tomuto závěru jej vedl především zájem na zklidnění celkové atmosféry, která ve věci platů soudců dlouhodobě panuje jak na politické scéně, tak zejména v širší veřejnosti. Jakkoliv Ústavní soud trval na tom, že zákonodárce v této věci dlouhodobě postupuje vědomě protiústavním, a tedy neomluvitelným způsobem, bylo třeba současně vidět, že zpětné doplacení těchto částek by znamenalo významný a zejména též nepředvídaný zásah do státního rozpočtu, který by nutně vedl k dalšímu růstu zmíněného napětí mezi společností a soudci. Ústavní soud přitom nemohl přehlédnout, že zpětné doplacení požadovaných částek by se týkalo i období, kdy se Česká republika nacházela ve finanční krizi, resp. teprve se z této krize pomalu zotavovala. Toto řešení by proto zřejmě vedlo k nepochopení ze strany společnosti a bylo by i způsobilé oslabit pozici soudců a znevážit jejich funkci. Ústavní soud se totiž ani nedomníval, že by použitý koeficient 2,75 násobku u soudců vyvolával situaci natolik neúnosnou, že by bezpodmínečně vyžadovala nápravu nejen do budoucna, nýbrž i zpět. Ústavní soud měl rovněž za to, že od této skupiny, která by měla představovat skutečnou elitu společnosti, lze požadovat i větší míru velkorysosti a vstřícnosti než od skupin jiných.

12. Nálezem pléna sp. zn. Pl. ÚS 20/15 ze dne 19. července 2016 Ústavní soud zrušil část rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1440/2014 ze dne 29. prosince 2014, kterým bylo

vyhověno žalobě soudkyně domáhající se zpětného doplacení rozdílu mezi jejím skutečným platem a tím, který by jí v letech 2011 a 2012 vyplacen, pokud by byl k výpočtu použit koeficient 3 (viz § 7 výše). Podle Ústavního soudu z odůvodnění jeho nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/11, Pl. ÚS 33/11 a Pl. ÚS 28/13 jednoznačně vyplývalo, že chráněnou hodnotou je objektivní nezávislost soudní moci, to však „automaticky“ neznamenalo, že v důsledku zrušených zákonných ustanovení došlo v období před jejich derogací k zásahu do individuálního základního práva soudců na spravedlivou odměnu za práci. I když tedy Ústavní soud v minulosti přikročil ke zrušení zákonných ustanovení směřujících ke snížení platů soudců, učinil tak v zájmu ochrany soudcovské nezávislosti, nikoli individuálních subjektivních práv soudců; nebylo možno dovést konkrétní majetkový nárok jednotlivých soudců, který by zajišťoval jejich nezávislost jako soudců.

Ústavní soud dále odkázal na svoji rozhodovací praxi (sp. zn. Pl. ÚS 48/05, Pl. ÚS 38/06, Pl. ÚS 1/10, Pl. ÚS-st. 31/10, Pl. ÚS 23/11), podle níž jeho nálezy nepůsobí retroaktivně a derogační účinky se odvíjejí *ex nunc* – tj. ode dne, v němž byl nálezy vyhlášen ve Sbírce zákonů, pokud Ústavní soud výslovně nestanovil jinak. Podobně již v dřívějším nálezu týkajícím se obdobné věci jako nyní projednávaná (sp. zn. Pl. ÚS 16/11, viz § 21 níže) odmítl koncept „obživnutí“ již zrušeného ustanovení a uvedl, že zrušením je napadené ustanovení vyřazeno, avšak nedochází ke konstituování nové úpravy „obživnutím“ právní úpravy předchozí. Dále Ústavní soud poznamenal, že v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 33/11 (viz § 22 níže) zrušil koeficient 2,5 v ustanovení § 3 odst. 3 zákona o platu až uplynutím dne 31. prosince 2012, čímž dal najevo, že do tohoto data považuje takový základní plat za ústavně konformní a že neshledal důvod k tomu, aby se nálezy zpětně promítl do individuálních nároků soudců za dobu před jeho vykonatelností.

S odkazem na svoji judikaturu týkající se „precedenční“ závaznosti jeho nálezu, včetně jejich *rationis decidendi*, Ústavní soud konstatoval, že nepoužití tohoto nosného důvodu obecným soudem jako východiska pro vlastní rozhodování představuje nereflexování závazného výkladu ústavního práva a porušení Ústavy, protože bylo nutné v projednávané věci zrušit část rozsudku Nejvyššího soudu. Ze způsobu, jakým se Ústavní soud vypořádal s problematikou platů soudců v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a sp. zn. Pl. ÚS 33/11, jednoznačně vyplývalo, že závěry týkající se právních účinků derogačního nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 pro období let 2013 a 2014 lze vztáhnout rovněž na nároky týkající se soudcovských platů v letech 2011 a 2012 a Nejvyšší soud nepředložil relevantní argumenty svědčící pro opačný závěr. Obě posuzovaná období se lišila pouze ve výši použitého násobku (2,5 a 2,75); to však neznamenalo, že by zpětné doplacení rozdílu v platu vzniklého použitím sníženého násobku bylo nepřipustné.

II. ŘÍZENÍ ZAHÁJENÁ STĚŽOVATELI

13. Každý ze stěžovatelů uplatnil své platové nároky za období let 2011–2014 žalobou. Žalobám bylo vyhověno v části týkající se rozdílu mezi platem, který jim byl skutečně vyplacen, a částkou, kterou by obdrželi při použití správného výpočtu platové základny (viz § 7 a 8 výše). Pokud však šlo o nárok stěžovatelů vůči státu na zpětné doplacení rozdílu v platu oproti částce, kterou by obdrželi při použití koeficientu 3, byly jejich žaloby zamítnuty s odkazem na výše uvedené nálezy pléna Ústavního soudu (zejména nálezy sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15), které takové zpětné doplacení nepřipouštěly.

14. Následné ústavní stížnosti stěžovatelů byly níže uvedeným způsobem odmítnuty.

15. Ústavní stížnost prvního stěžovatele byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 53/19 ze dne 14. května 2019 jako zjevně neopodstatněná. Pokud šlo o námitku založenou na právu na spravedlivé projednání, Ústavní soud zaprvé uvedl, že Nejvyšší soud se s argumenty stěžovatele vypořádal konstatováním, že neshledal důvod odchýlit se od závěrů přijatých Ústavním soudem v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15. Zadruhé, pokud stěžovatel tyto závěry rozporoval z hlediska vnitrostátního práva a judikatury, Ústavní soud odkázal na své příslušné nálezy a měl za to, že se tomuto aspektu věci dostatečně věnoval a že jeho odůvodnění dopadá i na stěžovatelovy námitky. Co se týkalo námitek podaných prvním stěžovatelem na základě článku 1 Protokolu č. 1 a článku 14 Úmluvy, Ústavní soud byl toho názoru, že judikatura štrasburského soudu argumenty prvního stěžovatele nepodporuje. Stěžovatel se domáhal doplacení částek, na které

v důsledku výše uvedených legislativních změn neměl nárok; skutečnost, že se platy v letech 2004–2010 vypočítávaly určitým způsobem stanoveným zákonem č. 236/1995 Sb., sama o sobě nestačila k založení legitimního očekávání, že bude stejná metoda použita i v následujících letech – zejména ve světle skutečnosti, že se právní úprava opakovaně měnila. Ústavní soud byl dále toho názoru, že článek 1 Protokolu č. 1 nebyl na věc použitelný, a nemohl tedy být porušen zákaz diskriminace. Kromě toho připomněl, že stát v této oblasti požívá širokého prostoru pro uvážení, a byl přesvědčen, že i kdyby došlo k odlišnému zacházení, nepředstavovalo by diskriminaci, a to ze stejných důvodů, pro které zrušení výše uvedených novelizovaných ustanovení nezakládalo právo na doplacení.

16. Ústavní stížnost podaná třetí stěžovatelkou byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná usnesením Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3160/19 ze dne 30. října 2019. Dle názoru Ústavního soudu stěžovatelka pojala ústavní stížnost jako polemiku s jeho nálezy sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl.

ÚS 20/15, které považovala za nelogické, vycházející z neexistujících skutečností a rozporné s principem právní jistoty i se zákonem o Ústavním soudu. Nicméně Ústavní soud se ve své judikatuře otázkou zpětného doplacení rozdílů v platech soudců opakovaně zabýval, a to nikoli pouze v citovaných nálezech, nýbrž i v řadě usnesení, kterými odmítal ústavní stížnosti vzešlé z řízení o obdobných žalobách, jakou podala stěžovatelka (viz např. usnesení sp. zn. I. ÚS 1700/19, II. ÚS 53/19, IV. ÚS 3692/18 a III. ÚS 2673/18), na které mohl pouze odkázat. Stěžovatelčinými námitkami se kromě toho dostatečně zabývaly již obecné soudy, které vysvětlily, proč nepovažovaly její argumenty za významné, či dokonce hovořící ve prospěch překonání ustálené a již dlouhodobé judikatury Ústavního soudu. Ačkoli názor vyslovený Ústavním soudem překonán být mohl, odkaz na plenární nález Ústavního soudu řešící totožnou otázku představoval zásadní argument a odlišný závěr byl v zájmu právní jistoty možný skutečně jen v případě předložení mimořádně významných a přesvědčivých protiargumentů.

17. Ústavní stížnost podaná čtvrtou stěžovatelkou byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost usnesením Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3884/18 ze dne 28. ledna 2020. Pokud šlo o stěžovatelčiny argumenty, že není důvod, aby nálezy Ústavního soudu byly považovány za všeobecně závazné, a že derogační nález sp. zn. Pl. ÚS 28/13 měl mít účinky *ex tunc*, Ústavní soud dospěl k závěru, že se jimi zabýval již ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 20/15. v tomto ohledu odkázal také na stanovisko pléna (sp. zn. Pl. ÚS-st. 31/10 ze dne 14. prosince 2010), podle kterého se derogační účinky nálezu odvíjejí *ex nunc* – tj. až ode dne, kdy byl nález vyhlášen ve Sbírce zákonů, není-li v něm výslovně stanoveno něco jiného. Ústavní soud dále uvedl, že ohledně jeho závěru k existenci veřejného zájmu na zklidnění atmosféry ve společnosti a podpoře důvěry veřejnosti v moc soudní (který převažuje nad individuálním právem soudce na zpětné doplacení platu) vysloveného v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 20/15 není třeba vést dokazování, jelikož se týká odůvodnění nezbytnosti určitého postupu Ústavního soudu z hlediska intertemporálních účinků jím přijatých nálezů. Ústavní soud taktéž konstatoval, že legitimní očekávání konkrétní výše platu z jeho judikatury nelze dovodit.

18. Ostatní stěžovatelé směřovali své ústavní stížnosti jen proti rozhodnutím Nejvyššího soudu o jejich dovoláních.

Pokud jde o druhého stěžovatele a pátou stěžovatelku (jejichž dovolání byla odmítnuta bez meritorního posouzení), Ústavní soud potvrdil použití příslušných procesních pravidel přípustnosti dovolání Nejvyšším soudem a jeho závěry považoval za příléhavé; ústavní stížnosti druhého stěžovatele a páté stěžovatelky proto odmítl jako zjevně neopodstatněné (usnesení sp. zn. I. ÚS 1700/19 ze dne 9. července 2019 a sp. zn. I. ÚS 339/20 ze dne 25. března 2020).

Usnesením sp. zn. IV. ÚS 2902/19 ze dne 16. června 2020 Ústavní soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou také ústavní stížnost podanou šestým stěžovatelem. Potvrdil přitom závěr Nejvyššího soudu, který shledal dovolání obou stěžovatelů nepřipustným, jelikož rozhodnutí obecných soudů napadená stěžovateli u Nejvyššího soudu byla souladná s ustálenou rozhodovací praxí, jako rádě odůvodněný, jasný, rozumný a logický. Uvedená usnesení vycházela mimo jiné z nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 20/15, který byl závazný a od něhož Ústavní soud neviděl důvod se v projednávané věci odchýlit.

RELEVANTNÍ PRÁVNÍ RÁMEC A PRAXE

I. PRÁVNÍ ÚPRAVA PLATŮ SOUDCŮ

19. Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu („zákon o platu“), se kromě vyjmenovaných specifických kategorií vztahuje také na poslance a senátory Parlamentu, členy vlády a prezidenta České republiky. Ustanovení § 3 odst. 3 zákona ve znění účinném od 1. ledna 2004 do 31. prosince 2010 stanovilo, že platová základna činí v daném roce trojnásobek průměrné nominální měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře za předminulý kalendářní rok.

20. Zákonem č. 425/2010 Sb. byl s účinností od 1. ledna 2011 násobící koeficient ve shora citovaném ustanovení snížen ze 3 na 2,5. Touto novelou bylo zároveň do zákona o platu doplněno ustanovení § 3b, podle jehož odstavce 1 činila v roce 2011 platová základna pro soudce 54 005 Kč¹ (což představovalo snížení o 5 % oproti roku 2010, přičemž trojnásobek průměrné nominální měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře by v roce 2011 vzhledem k obnovení valorizačních mechanismů jinak vzrostl na 69 300 Kč²) a odstavec 2 stanovil, že v roce 2012 bude platová základna pro soudce činit 56 849 Kč³.

21. Ústavní soud plenárním nálezem sp. zn. Pl. ÚS 16/11 ze dne 2. srpna 2011 zrušil ustanovení § 3b odst. 1 zákona o platu dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů (12. září 2011). Zdůraznil při tom, že jediným důsledkem zrušení tohoto ustanovení je jeho vyřazení z právního řádu České republiky, a nikoli faktické konstituování nové právní úpravy formou „ožívání“ předpisu již dříve zrušeného.

Z procesních důvodů souvisejících s nedostatkem aktivní legitimace stěžovatele k podání návrhu na zrušení ustanovení § 3 odst. 3 zákona o platu Ústavní soud toto ustanovení nepřezkoumával, a koeficient 2,5 tak zůstal v platnosti.

22. Plenárním nálezem sp. zn. Pl. ÚS 33/11 ze dne 3. května 2012 Ústavní soud dále ke dni vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů (1. června 2012) zrušil ustanovení § 3b odst. 2. Současně s tím zrušil s účinností od 1. ledna 2013 i koeficient 2,5 stanovený v § 3 odst. 3.

23. Zákonem č. 11/2013 Sb. bylo s účinností od 1. února 2013 zakotveno nové znění § 3 odst. 3 zákona o platu, kterým byl koeficient stanoven na 2,75.

24. Ústavní soud nálezem pléna sp. zn. Pl. ÚS 28/13 ze dne 10. července 2014 zrušil koeficient 2,75 v rozsahu, ve kterém se týkal soudců, a to s účinností od 1. ledna 2015.

25. Ode dne 1. ledna 2015 je v § 3 odst. 3 zákona o platech opět stanoven koeficient 3.

II. ZÁKON O ÚSTAVNÍM SOUDU (ZÁKON Č. 182/1993 SB.)

26. Podle ustanovení § 11 je plénium složeno ze všech soudců Ústavního soudu a je oprávněno rozhodovat mimo jiné o (i) zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení a (ii) o stanovisku k právnímu názoru senátu, které se odchyluje od právního názoru Ústavního soudu vysloveného v nálezu.

III. DALŠÍ JUDIKATURA ÚSTAVNÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY

27. Zamítavým plenárním nálezem sp. zn. Pl. ÚS 16/2000 ze dne 3. července 2000 Ústavní soud uznal, že soudci obecných soudů se nenacházejí v právním a ekonomickém vakuu, které by je zcela izolovalo od okolní hospodářské a sociální reality. Nelze tedy tvrdit, že mají tito soudci apriorní právo na takové materiální zabezpečení, které nemůže být legislativní formou žádným způsobem a za

¹ 2 149 eur podle směnného kurzu platného ke dni 1. ledna 2011.

² 2 757 eur.

³ 2 217 eur podle směnného kurzu platného ke dni 1. ledna 2012.

žádných okolností měněno. Na druhé straně však byl Ústavní soud vzdálen názoru, že by plat soudců měl být faktorem, který by bylo možno měnit podle názoru různých vládních uskupení. Napadené opatření (odejmutí tzv. čtrnáctého platu) bylo proto třeba považovat za výjimečný akt, který lze ospravedlnit pouze vážnými důvody a toliko v rámci přiměřené celkové úpravy platů v celé veřejné sféře.

28. v plenárních nálezech sp. zn. Pl. ÚS 55/05 ze dne 16. ledna 2007 a Pl. ÚS 13/08 ze dne 2. března 2010, kterými byly zamítnuty návrhy na zrušení několika zákonných ustanovení, jež v konečném důsledku vedla ke zmrazení platů soudců v letech 2003–2004 a 2008–2010, Ústavní soud podtrhl, že napadené opatření nevedlo ke snížení platů soudců ani trvalému snížení jejich materiálního zabezpečení. Dočasné pozastavení růstu platů soudců bylo třeba odlišit od trvalého odnětí platu (nebo jeho části), které by s největší pravděpodobností již mělo negativní dopad na úroveň jejich materiálního zabezpečení. v této souvislosti připomněl, že sice nelze tvrdit, že by soudci měli trvalý a nezpochybnitelný nárok na každoroční růst platů, nicméně jejich odměna za práci v širokém smyslu má být stabilní a nesnižovatelnou veličinou, pokud se stát neocitne ve zcela výjimečné a mimořádné situaci.

29. v usnesení sp. zn. II. ÚS 1831/18 ze dne 19. června 2018 Ústavní soud poukázal na vysvětlení v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13, proč zvolil časovou účinnost svého derogačního nálezu k ustanovením o platech soudců pouze *pro futuro*. Připomněl, že zpětné doplacení soudcovských platů by znamenalo nepředvídaný zásah do státního rozpočtu, který by nutně vedl k růstu napětí mezi společností a soudci. Příslušná derogační rozhodnutí měla za cíl, aby si zákonodárce byl vědom limitů, které není možno překračovat v legislativě týkající se soudcovských platů, nikoli zajistit doplacení všech částek, jež si soudci nárokují.

IV. RELEVANTNÍ MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY

30. Podle kapitoly 6 („Odměňování a sociální zabezpečení“) Evropské charty o statutu soudců (dokument Odboru pro právní záležitosti Rady Evropy (98)23), která je nezávazným dokumentem, mají soudci vykonávající funkci soudce z povolání právo na odměnu, jejíž výše je stanovena tak, aby je chránila před tlaky majícími za cíl ovlivnit jejich rozhodování (a obecně jejich chování v rámci jejich jurisdikce), a ohrozit tak jejich nezávislost a nestrannost.

31. Výbor ministrů ve svém doporučení CM/Rec(2010)12 ze dne 17. listopadu 2010 o nezávislosti, efektivitě a odpovědnosti soudců uvedl (§ 53 a 54), že základní pravidla systému odměňování soudců z povolání musí být stanovena zákonem, odměňování soudců by mělo být přiměřené jejich profesi a odpovědnosti a dostatečné na to, aby je chránilo před pobídkami majícími za cíl ovlivnit jejich rozhodování, a měla by být přijata zvláštní zákonná ustanovení sloužící jako záruka proti snižování platů zaměřeného specificky na soudce.

32. Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva (Benátská komise) ve své Zprávě o nezávislosti soudního systému přijaté ve dnech 12.–13. března 2010 vyslovila názor (§ 51–53), že výše platů soudců by měla být zaručena zákonem a že řádné fungování a nezávislost soudnictví nesmějí být ohroženy ani v časech krize; soudy nesmí být financovány dle diskrečních rozhodnutí státních úřadů, ale stabilním způsobem na základě objektivních a transparentních kritérií.

Ve svém stanovisku *amicus curiae* pro Ústavní soud „Bývalé jugoslávské republiky Makedonie“ k novelizaci několika zákonů upravujících systém platů a odměňování volených a jmenovaných funkcionářů přijatém ve dnech 17–18. prosince 2010 Benátská komise uvedla (§ 20), že pokud to ústava výslovně nezakazuje, platy soudců mohou být ve výjimečných situacích a za specifických podmínek sníženy a nelze to považovat za porušení nezávislosti soudnictví. Při snižování soudcovských platů z důvodu ekonomické krize je potřeba náležitě zohlednit otázku, zda tyto platy i nadále odpovídají důstojnosti soudcovské profese a její odpovědnosti a splňují požadavek přiměřenosti odměňování.

33. Podle zpráv Evropské komise pro efektivitu justice (CEPEJ) o evropských soudních systémech z let 2014 a 2016 (uvádějících hrubý roční plat soudců v každé zemi a poměr tohoto platu k hrubé roční mzdě zaměstnanců v národním hospodářství) činil hrubý roční plat soudce v České republice na začátku jeho kariéry v roce 2012 částku 26 492 eur a v roce 2014 částku 27 915 eur, což

představovalo 2,1násobek a 2,5násobek průměrného hrubé roční mzdy zaměstnanců v národním hospodářství. Průměrná hodnota tohoto údaje za všechny státy Rady Evropy činila v těchto letech 2,3násobek a 2,4násobek průměrné národní mzdy.

34. Soudní dvůr Evropské unie se v rozsudku ze dne 27. února 2018 ve věci C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses v. Tribunal de Contas*, zabýval otázkou snížení soudcovských platů v kontextu ekonomické krize v Portugalsku. Mimo jiné v této souvislosti uvedl, že jedním z předpokladů nezávislosti soudních orgánů je i přiměřené finanční ohodnocení soudců; to však nevylučuje obecná opatření zaměřená na snížení platů za účelem vyrovnání nadměrného rozpočtového deficitu.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. SPOJENÍ STÍŽNOSTÍ

35. s ohledem na podobný předmět a skutkový základ stížností považuje Soud za vhodné projednat je v souladu s čl. 42 odst. 1 jednacího řádu Soudu společně a rozhodnout o nich jediným rozsudkem.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

36. Stěžovatelé namítali, že vnitrostátní soudy (včetně Ústavního soudu) dostatečně neodůvodnily rozhodnutí vydaná v jejich věcech a pouze odkázaly na existující judikaturu Ústavního soudu. Stěžovatelé uvedli, že se soudy zejména nevypořádaly se všemi tvrzeními a důkazy, které stěžovatelé předložili s cílem vyvrátit odůvodnění plenárních nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15, která dle jejich názoru dostatečně nevysvětlovala, proč jejich derogační účinky působí pouze *ex nunc*.

Stěžovatelé se dovolávali čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jehož příslušná část zní:
„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě (...) projednána (...) soudem, (...) který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

A. K přijatelnosti

37. Soud konstatuje, že tato stížnostní námitka není zjevně neopodstatněná a není nepřijatelná ani z jiných důvodů uvedených v článku 35 Úmluvy. Proto musí být prohlášena za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

1. Stěžovatelé

38. Stěžovatelé namítali, že zatímco nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a Pl. ÚS 33/11 přiznal Ústavní soud účinnost *ex tunc* a nijak v nich nezdůvodnil, proč by soudci neměli mít nárok na zpětné doplacení svých platových nároků, v pozdějších plenárních nálezech sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15 zaujal zcela odlišný přístup, čímž soudcům odepřel právo na toto zpětné doplacení, aniž by však předložil jakýkoli právní rozbor či vysvětlení, proč se odchýlil od svých předchozích nálezů.

39. Stěžovatelé také považovali za nepřijatelné, že se soudy v jimi osobně zahájených řízeních nevypořádaly s jejich konkrétním tvrzením, že se klíčové závěry plenárních nálezů sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15 na jejich případy nemohou vztahovat. Dle názoru stěžovatelů tyto závěry (opírající se jen o obecné politické a sociální důvody a nijak neřešící specifické právní otázky, na které stěžovatelé v daných řízeních následně poukázali) nemohly mít žádnou precedenční hodnotu nebo představovat ustálenou judikaturu. Neexistoval tak žádný základ pro zamítnutí jejich nároků s pouhým

odkazem na tyto plenární nálezy, aniž by se soudy důkladně vypořádaly s jejich tvrzeními prokazujícími absenci výjimečných okolností.

40. Stěžovatelé rozporovali tvrzení vlády, že nález Ústavního soudu může mít účinky *ex tunc* jen tehdy, je-li jím rušen rozsudek vydaný v trestním řízení. Dle jejich názoru by účinnost derogačních nálezů Ústavního soudu měla být stanovena tak, aby v co největší míře zaručovala zachování základních práv. Přestože tedy Ústavní soud shledal napadenou právní úpravu protiústavní, rozhodnutím přiznat svému nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 účinky *ex nunc* (či *pro futuro*) – následován soudy projednávajícími nároky stěžovatelů, které odmítly tento aspekt opětovně posoudit ve světle jejich tvrzení – zcela zbavil práva stěžovatelů jejich podstaty (stěžovatelé odkázali na věc *Malyshev a ostatní proti Rusku*, č. 30280/03, rozsudek ze dne 11. února 2010, § 82). v případech stěžovatelů se navíc nejednalo o „obživnutí“ dřívější právní úpravy (viz § 44 níže), nýbrž o rozhodnutí o jejich platových nárocích v souladu s jejich legitimním očekáváním, že bude použit koeficient 3, a s kritérii jasně stanovenými Ústavním soudem.

41. Stěžovatelé se tak dle svého názoru stali oběťmi porušení článku 6 Úmluvy, a to ze tří důvodů: neposouzení jejich tvrzení a důkazů, rozporu mezi jednotlivými vnitrostátními rozhodnutími a odepření materiální spravedlnosti.

2. Vláda

42. Vláda podotkla, že rozsah povinnosti soudů odůvodnit vlastní rozhodnutí je třeba stanovit ve světle okolností každého případu a podle toho, zda a do jaké míry se soud odchýlil od existující judikatury (vláda v tomto ohledu citovala věc *Atanasovski proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii*, č. 36815/03, rozsudek ze dne 14. ledna 2010, § 38). Podrobné odůvodnění proto není nezbytné, jestliže soudní rozhodnutí plně vychází ze stávající vnitrostátní judikatury týkající se dané problematiky. Dále není v rozporu s článkem 6, jestliže soud neodpoví na některé méně stěžejní argumenty vznesené stěžovatelem, pokud lze řízení jako celek hodnotit jako spravedlivé (vláda odkázala na věc *Čivinskaitė proti Litvě*, č. 21218/12, rozsudek ze dne 15. září 2020, § 142–144).

43. Vláda uvedla, že obecné soudy v projednávané věci jednaly zcela v souladu s vnitrostátním právem, podle kterého mají nálezy Ústavního soudu závaznost „kvazi-precedentů“. Pokud by postupovaly jinak, tj. pokud by stěžovatelům v rozporu s dříve vysloveným právním názorem Ústavního soudu vyhověly, porušily by tím závaznou povahu vykonatelných nálezů Ústavního soudu. Odůvodnění rozhodnutí obecných soudů v případech stěžovatelů tak bylo dle názoru vlády v souladu s požadavky článku 6 Úmluvy.

44. Pokud šlo o odůvodnění nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15, vláda zdůraznila, že s výjimkou trestních věcí platí obecné a tradiční pravidlo, že zrušující nálezy Ústavního soudu mají mít účinky *ex nunc*. Ústavní soud mnohokrát odmítl koncept „obživnutí“ předchozí právní úpravy a potvrdil, že v důsledku zrušení napadeného ustanovení dochází výhradně k jeho vyřazení z právního řádu (viz § 12 výše).

45. Ve shora uvedených plenárních nálezech se tedy ze strany Ústavního soudu zjevně nejednalo o žádné „vybočení“ z dosavadního přístupu; zvolené řešení bylo naopak v souladu s příslušnou právní úpravou, ústavněprávní tradicí a předchozí praxí Ústavního soudu. Ústavní soud navíc předložil i další specifické argumenty ve prospěch zrušení – s účinky *ex nunc* – ustanovení snižujících koeficient používaný pro výpočet platů soudců, například (i) skutečnost, že zpětné doplacení požadovaných částek by mělo za následek významný a nepředvídaný rozpočtový výdaj v období finanční krize nebo pomalého zotavování z ní, což by vyvolalo jen málo sympatií ze strany veřejnosti a mohlo by i oslabit postavení soudců, (ii) uplatnění sníženého koeficientu nevyvolávalo u soudců nesnesitelnou situaci, která nezbytně vyžadovala nápravu nejen *pro futuro*, ale i zpět, (iii) od soudců, kteří by měli představovat elitu společnosti, lze také očekávat větší míru velkorysosti a vstřícnosti než od jiných skupin, (iv) ačkoli existují hranice možných restrikcí v materiálním zabezpečení soudců, zrušení napadených ustanovení automaticky neprokazuje, že v období před tímto zrušením došlo k porušení individuálního práva soudců na spravedlivou odměnu za práci, neboť důvodem zrušení byla ochrana soudcovské nezávislosti, nikoli konkrétní majetkové nároky vznesené soudci, a (v) derogační nálezy směřovaly zejména k tomu, aby si zákonodárce byl vědom limitů v legislativě soudcovských platů, které není možno překročit, nikoli k zajištění toho, aby všechny částky nárokové soudci byly doplacený (viz § 11–12 a 29 výše).

46. Pokud jde o odmítnutí ústavních stížností podaných prvním stěžovatelem a třetí a čtvrtou stěžovatelkou (viz § 15–17 výše), vláda vyjádřila přesvědčení, že Ústavní soud se s námitkami a argumenty stěžovatelů náležitě vypořádal. Podstatné v tomto ohledu bylo, že Ústavní soud neshledal důvod odchýlit se od svých předešlých plenárních nálezů týkajících se problematiky platů soudců. Ve světle výše uvedeného bylo potvrzení důvodů obsažených v rozhodnutích obecných soudů ze strany Ústavního soudu způsobilé dostat požadavků čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Dle názoru vlády tyto úvahy platí i pro usnesení vydaná Ústavním soudem ve věcech druhého a šestého stěžovatele a páté stěžovatelky (viz § 18 výše).

47. Konečně pokud jde o námitku porušení zásady kontradiktornosti řízení vznesenou třetí stěžovatelkou, která tvrdila, že jí Ústavní soud nezaslal vyjádření státu k její ústavní stížnosti, vláda uvedla, že z obsahu příslušného spisu (sp. zn. II. ÚS 3160/19 – viz § 16 výše) neplyne, že by Ústavní soud o takové vyjádření žádal, ani není žádné takové vyjádření ve spisu založeno. Lze pouze spekulovat, že třetí stěžovatelka poukazovala na vyjádření předložená státem v řízení, které předcházelo vydání nálezu sp. zn. Pl. ÚS 20/15; z Úmluvy však nevyplývá požadavek, aby byli účastníci řízení informováni o obsahu vyjádření předložených v řízeních vedených v dřívějších podobných věcech.

3. Hodnocení Soudu

a) Obecné zásady

48. Soud úvodem připomíná, že není jeho úkolem stavět se do pozice vnitrostátních soudů. Řešení problémů souvisejících s výkladem vnitrostátní legislativy přísluší v prvé řadě vnitrostátním orgánům, zejména soudům. Úkolem Soudu je ověřit, zda jsou účinky tohoto výkladu slučitelné s Úmluvou, s výjimkou případů zjevné svévole tedy Soudu nepřísluší zpochybňovat výklad vnitrostátního práva podaný vnitrostátními soudy. Obdobně není v zásadě jeho úkolem srovnávat různá rozhodnutí vnitrostátních soudů – a to ani pokud jsou vydána ve zjevně podobných řízeních; Soud musí respektovat nezávislost těchto soudů (viz zejména *Nejdet Şahin a Perihan Şahin proti Turecku*, č. 13279/05, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2011, § 49–50).

49. Ustálená judikatura Soudu však vyžaduje, aby v rozsudcích vynášených soudy a tribunály byly dostatečně vyloženy důvody, o které se opírají. Míra, do jaké se tato povinnost poskytnout odůvodnění uplatní, se může lišit v závislosti na povaze rozhodnutí. Otázku, zda soud nedodržel povinnost (vyplývající z článku 6 Úmluvy) uvést důvody svého rozhodnutí, lze zodpovědět jen ve světle okolností daného případu. v případě vrcholných soudů je stručné odůvodnění v zásadě přijatelné (viz *mutatis mutandis Atanasovski*, cit. výše, § 36 a 38). Soud také uznal, že s ohledem na zvláštní roli zastávanou Ústavním soudem jakožto soudem poslední instance na ochranu základních práv může být řízení před ním formálnější (viz *Arribas Antón proti Španělsku*, č. 16563/11, rozsudek ze dne 20. ledna 2015, § 50).

b) Uplatnění výše uvedených zásad na projednávanou věc

50. Soud konstatuje, že usnesení vydaná v jednotlivých věcech stěžovatelů byla v souladu s plenárními nálezy Ústavního soudu ČR – zejména nálezy sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15, ve kterých již byly řešeny nároky na zpětné doplacení rozdílu mezi platy soudců v letech 2011–2014 skutečně vyplacených a těch, na které by měli nárok, pokud by se k výpočtu použil koeficient 3 (viz § 11 and 12 výše).

51. Soud nevidí důvod nesouhlasit s Ústavním soudem v tom, že úvahy předestřené v těchto plenárních nálezech se vztahovaly i na případy stěžovatelů. Na rozdíl od toho, co tvrdí stěžovatelé (viz § 39 výše), nižší soudy rozhodující o jejich nárocích byly povinny tuto judikaturu respektovat, a bylo proto jen přirozené, že na ni ve svých odůvodněních hojně odkazovaly.

52. v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a Pl. ÚS 33/11 sice nebyla výslovně rozebírána jejich účinnost *ex tunc / ex nunc* (nebo *pro futuro*) ani právo soudců na zpětné doplacení jejich platových nároků, jak tvrdili stěžovatelé (viz § 38 výše), avšak Ústavní soud v prvním z nich zdůraznil, že jediným důsledkem zrušení vzniklým v této souvislosti bylo „vyřazení“ daného ustanovení z právního řádu České republiky – nikoli faktické konstituování nové právní úpravy formou „obživnutí“ dříve zrušeného ustanovení (viz § 21 výše). z textu nálezů vyplývalo, že pozdější nálezy sp. zn. Pl. ÚS 28/13

a Pl. ÚS 20/15 vycházely z této úvahy a z předchozí rozhodovací praxe Ústavního soudu (podle níž jeho nálezy zpravidla nepůsobí retroaktivně a derogační účinky se odvíjejí *ex nunc*). z druhého z uvedených nálezů (viz § 12 výše) navíc jasně plynulo, že nálezy sp. zn. Pl. ÚS 33/11, který odložil zrušení koeficientu 2,5 stanoveného v § 3 odst. 3 zákona o platu do 31. prosince 2012, měl též účinky *ex nunc* (či *pro futuro*) a vylučoval jakýkoli nárok na zpětné dorovnání platů za období let 2011–2012 (viz § 7 výše).

53. Ústavní soud zasedající v plénu tedy ještě před řízeními zahájenými stěžovateli předložil konkrétní argumenty vysvětlující, že přístup uplatněný v jeho nálezech sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 20/15 je slučitelný s přístupem v předchozích nálezech sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a Pl. ÚS 33/11, což se zdá být v souladu (jak tvrdila vláda) s českou ústavněprávní tradicí (viz § 45 výše). Specifickými otázkami, které stěžovatelé později nastolili ve svých žalobách a které předložili Soudu, se tedy zabýval (viz § 38–40 výše).

54. Soudy (včetně Ústavního soudu) ve stěžovateli zahájených řízeních využily přístup již dříve uplatněný Ústavním soudem ve vztahu k předchozím (derogačním) nálezhům ve věci platů soudců, což jim nedovolilo přiznat stěžovatelům požadované zpětné doplacení. Soudy byly toho názoru, že stěžovatelé pouze polemizují s ustálenou judikaturou Ústavního soudu. Ta však mohla být v zájmu právní jistoty překonána jen při předložení mimořádně závažných a pádných argumentů, což ovšem nebyl případ stěžovatelů.

55. s ohledem na výše uvedené je Soud přesvědčen, že v řízení, jehož byli stěžovatelé účastníky, nebyl uplatněn přístup vybočující z rozhodovací praxe Ústavního soudu ani nedošlo k překonání judikatury; Ústavní soud naopak jasně vysvětlil důvody, které jej v projednávaných věcech vedly k použití obecného pravidla vnitrostátního ústavního práva, podle něhož rozhodnutí prohlašující právní úpravu za protiústavní nepůsobí retroaktivně.

56. Shrnuto, po zhodnocení listin předložených účastníky řízení a jejich podání Soud nenabyl přesvědčení, že by rozhodnutí vnitrostátních soudů zamítající nároky stěžovatelů byla nedostatečně odůvodněna nebo že by občanské soudní řízení ve věcech stěžovatelů bylo jinak nespravedlivé.

57. k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy proto nedošlo ve vztahu k žádnému ze stěžovatelů.

III. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1

58. Všichni stěžovatelé s výjimkou páté stěžovatelky namítali, že nebylo naplněno jejich legitimní očekávání, že obdrží platy v plné výši, i když byly novely upravující snížení jejich platů prohlášeny za protiústavní.

Dovolávali se článku 1 Protokolu č. 1, který zní:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

A. K přijatelnosti

1. Tvrzení účastníků řízení

59. Vláda nejprve s poukazem na věc *Denisov proti Ukrajině* (č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 137) upozornila, že budoucí příjem nelze považovat za „majetek“, pokud již nebyl vydělán nebo není s určitostí splatný; dále citovala věci *Béláné Nagy proti Maďarsku* (č. 53080/13, rozsudek velkého senátu ze dne 13. prosince 2016, § 75) a *Zubko a ostatní proti Ukrajině* (č. 3955/04 a další, rozsudek ze dne 26. dubna 2006, § 70) a uvedla, že legitimní očekávání musí být založeno na zákonném ustanovení či právním aktu, jako například vykonatelném rozsudku soudu ukládajícím státu platební povinnost. Dále vláda konstatovala, že Soud opakovaně zdůraznil,

například ve věci *Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku* (č. 63235/00, rozsudek velkého senátu ze dne 19. dubna 2007, § 94), že Úmluva nezaručuje právo na to, aby byl osobě trvale vyplácen plat v určité výši. Pokud stát přijal úsporná opatření ve formě časově omezeného snížení platů státních zaměstnanců a tito zaměstnanci nemohou svůj nárok na vyšší plat odvozovat z legislativy platné v předmětném období ani z pravomocného soudního rozhodnutí, nemohou tvrdit, že mají „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 (vláda citovala věc *Mihăieș a Senteș proti Rumunsku*, č. 44232/11 a další, rozhodnutí ze dne 6. prosince 2011, § 16). Konečně vláda poukázala na věc *Serebryanskyy proti Ukrajině* (č. 54704/10, rozhodnutí ze dne 3. června 2014), kdy měl stěžovatel jakožto válečný veterán ze zákona nárok na roční platbu, která byla v určitou dobu snížena na základě ustanovení následně prohlášených ústavním soudem za protiústavní. Stěžovatelova žádost o zpětné vyplacení rozdílu byla zamítnuta s odůvodněním, že rozhodnutí ústavního soudu nemají zpětný účinek. Soud rozhodl, že stěžovatel neměl „legitimní očekávání“ podle článku 1 Protokolu č. 1 a že obdržel dávku, na kterou měl nárok podle vnitrostátního práva platného v době, kdy byla tato dávka splatná.

60. Na základě výše uvedené judikatury vláda uvedla, že námitky stěžovatelů jsou nepřijatelné *ratione materiae*, neboť stěžovatelé neměli legitimní očekávání, že jim bude v letech 2011–2014 vyplácen plat v plné výši (vypočtený s použitím koeficientu 3). Dle názoru vlády nebylo možno takové očekávání vyvodit z příslušné legislativy ani z žádného pravomocného soudního rozhodnutí či ustálené judikatury. Judikatura Ústavního soudu předcházející předmětnému období (zejména nálezy sp. zn. Pl. ÚS 16/2000, Pl. ÚS 55/05, Pl. ÚS 13/08 a Pl. ÚS 12/10) navíc připouštěla možnost snižování soudcovských platů (soud odmítl tvrzení, že soudci by měli mít apriorní právo na určitou úroveň materiálního zabezpečení, která nemůže být legislativně žádným způsobem a za žádných okolností měněna). v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a no. Pl. ÚS 20/15 Ústavní soud výslovně uvedl, že soudci nemají nárok na zpětné doplacení rozdílu v platu, který by obdrželi, pokud by byl v letech 2011–2014 použit koeficient 3.

61. Stěžovatelé tvrdili, že jejich legitimní očekávání ohledně vyplacení nesnížených platů se opíralo o (i) jedinou ústavně konformní právní úpravu, podle níž se k výpočtu platů soudců použil koeficient 3, (ii) judikaturu Ústavního soudu, který opakovaně prohlásil všechny pokusy zákonodárce o snížení tohoto násobícího koeficientu za protiústavní, a (iii) dřívější postup státu, který – po vydání nálezů sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a Pl. ÚS 33/11 – soudcům dobrovolně zpětně vyplatil částky, které jim dlužil. Připomněli, že v posledně uvedených nálezech Ústavní soud neodepřel soudcům právo na zpětné doplacení jejich platových nároků, čímž jim přiznal účinnost *ex tunc*, a stěžovatelé ji tedy (na rozdíl od vlády) považovali za pravidlo. Ústavní soud kromě toho vždy naznačoval, že reálné snížení soudcovských platů – a tedy i úroveň jejich materiálního zabezpečení – je nepřipustné (viz § 28 výše). v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 Ústavní soud výslovně uznal, že soudci v roce 2011 legitimně očekávali obnovení standardního systému výpočtu jejich platové základny, a zrušil jako protiústavní právní úpravu, podle níž byly jejich platy ve skutečnosti vypočítávány; tím se jejich věc odlišovala od věci *Mihăieș a Senteș* citované vládou. Právo na zpětné doplacení dle jejich názoru vyplývalo také ze skutečnosti, že jejich spor se státem se vyznačoval vertikálním účinkem práv podle Úmluvy, na rozdíl od horizontálních vztahů, na které nebylo možné zákon použít retroaktivně. Stěžovatelé tak považovali za dostatečně prokázané, že jejich nevyplacený plat představoval „majetek“ spadající pod ochranu článku 1 Protokolu č. 1.

2. Hodnocení Soudu

62. Soud nejprve připomíná, že pojem „majetek“ použitý v prvním odstavci článku 1 Protokolu č. 1 má autonomní význam, tj. není omezen jen na vlastnictví hmotného jmění a je nezávislý na formální kvalifikaci ve vnitrostátním právu. Stejně jako hmotné jmění i některá jiná práva a zájmy mohou být pro účely tohoto ustanovení považována za „majetková práva“, a tedy za „majetek“. v každém případě je třeba zodpovědět otázku, zda z okolností daného případu jako celku vyplývalo stěžovateli právo k materiálnímu zájmu chráněné článkem 1 Protokolu č. 1 (viz *Broniowski proti Polsku*, č. 31443/96, rozsudek velkého senátu ze dne 22. června 2004, § 129; *Iatridis proti Řecku*, č. 31107/96, rozsudek velkého senátu ze dne 25. března 1999, § 54; *Beyeler proti Itálii*, č. 33202/96, rozsudek velkého senátu ze dne 5. ledna 2000, § 100).

63. Ochrany článku 1 Protokolu č. 1 může za určitých okolností požívat i „legitimní očekávání“ získání „majetku“. Má-li tedy majetkový zájem povahu nároku, lze mít za to, že osoba z něho oprávněná má „legitimní očekávání“, je-li pro takový zájem dán dostatečný základ ve vnitrostátním právu – například existuje-li ustálená judikatura vnitrostátních soudů potvrzující jeho existenci (viz *Kopecký proti Slovensku*, č. 44912/98, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 2004, § 52). Vznik legitimního očekávání však nelze tvrdit v případech, kdy existuje spor o správný výklad a uplatnění vnitrostátního práva a argumenty žalobce jsou posléze odmítnuty vnitrostátními soudy (viz *Kopecký*, cit. výše, § 50; *Anheuser-Busch Inc. proti Portugalsku*, č. 73049/01, rozsudek velkého senátu ze dne 11. ledna 2007, § 65).

64. Soud dále již dříve rozhodl, že Úmluva nezaručuje právo na to, aby byl osobě setrvale vyplácen plat v konkrétní výši (viz *Vilho Eskelinen a ostatní*, cit. výše, § 94). Rozhodnutí o tom, které požitky budou vypláceny státním zaměstnancům ze státního rozpočtu, je v diskreční pravomoci státu. Jakmile však nabyla účinnosti právní úprava, která vyplácení určitých požitků zakotvuje, a jsou splněny stanovené podmínky, státní orgány nemohou úmyslně odmítnout požitky vyplatit, dokud tato právní úprava zůstává v účinnosti (viz *Mihăieș a Senteș*, cit. výše, § 15).

65. Námitky stěžovatelů v projednávané věci se vztahují k zákonnosti opatření týkajících se vyplácení jejich platů. Není sporu o tom, že stěžovatelé měli právo na obdržení celé zákonné částky svého platu, které představovalo majetkový zájem. Zatímco stěžovatelé zastávali názor, že zákonná částka, na kterou měli právo, měla zahrnovat zpětný doplatek (s čímž vláda nesouhlasí), Soud je přesvědčen, že otázku, zda bylo nezákonné – jak tvrdí stěžovatelé – přiznat zrušení ustanovení snižujících koeficient používaný při výpočtu jejich platů účinky *pro futuro*, je třeba posoudit z hlediska odůvodněnosti.

66. Soud má s ohledem na konkrétní okolnosti projednávaného případu pochybnosti o tom, zda měli stěžovatelé legitimní očekávání, a tedy i „majetek“. Touto otázkou se však nemusí dále zabývat, neboť je toho názoru, že k porušení článku 1 Protokolu č. 1 nedošlo, a to z dále uvedených důvodů (pro stejný přístup viz *mutatis mutandis Maggio a ostatní proti Itálii*, č. 46286/09 a 4 další, rozsudek ze dne 31. května 2011, § 59; *Valkov a ostatní proti Bulharsku*, č. 2033/04 a 8 dalších, rozsudek ze dne 25. října 2011, § 87). Bude proto nadále vycházet z předpokladu, že článek 1 Protokolu č. 1 je použitelný a že odmítnutí zpětného vyplacení lze považovat za zásah do práv stěžovatelů plynoucích z citovaného ustanovení. Soud dále konstatuje, že tato stížnostní námitka není zjevně neopodstatněná a není nepřijatelná ani z jiných důvodů uvedených v článku 35 Úmluvy. Proto musí být prohlášena za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

I. Tvzení účastníků řízení

a) Stěžovatelé

67. Stěžovatelé byli přesvědčeni, že neuznání jejich zpětných platových nároků bylo nezákonné a v rozporu se základními zásadami právního státu. Nepřiznáním obvyklého účinku *ex tunc* nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 Ústavní soud umožnil státu vyhnout se nápravě porušení majetkových práv stěžovatelů, což mělo za následek nezákonný zásah. Zásah navíc nebylo možno ospravedlnit veřejným zájmem na úspoře nákladů nebo konsolidaci veřejných financí a jeho skutečným cílem bylo zrevidovat výši soudcovských platů směrem dolů (viz § 26 *in fine*).

68. Stěžovatelé v tomto ohledu uvedli, že částky, které jim byly odeprény, byly zjevně nižší než suma přiznaná daňovými poplatníky na základě nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 31/13, u něž zpětná účinnost připuštěna byla (viz § 106 níže). Dle názoru stěžovatelů představoval rozdílný přístup ze strany Ústavního soudu nedůvodný dvojí standard, a co je důležitější, vyvracel tvrzení, že zpětný doplatek soudcům by mohl způsobit problémy státnímu rozpočtu.

69. Stěžovatelé dále tvrdili, že Česká republika na rozdíl od Řecka nebo Portugalska (dvou zemí žalovaných ve věcech citovaných vládou) a mnoha zemí eurozóny neprocházela v předmětném

období žádnou mimořádnou či závažnou ekonomickou krizí; odvolávali se v tomto směru na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/11, Pl. ÚS 33/11 a Pl. ÚS 28/13, ve kterých nebyly shledány žádné výjimečné okolnosti odůvodňující restriktci soudcovských platů (viz § 10 a 11 výše). Bez takovýchto výjimečných okolností ale nemohl veřejný zájem převážit nad jejich individuálními právy (citovali věc *Frantzeskaki a ostatní proti Řecku*, č. 57275/17 a 14 dalších, rozhodnutí ze dne 12. února 2019, § 39). v každém případě nebyl důvod, aby stěžovatelé nesli důsledky špatné správy veřejných financí státem.

Nadto jejich solidarita s ostatními zaměstnanci byla dána již tím, že jejich platová základna byla prostřednictvím násobícího koeficientu navázána na průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře; tento mechanismus v dostatečné míře umožňoval úpravu jejich platů podle celostátní ekonomické situace.

70. Stěžovatelé uvedli, že tyto úvahy zároveň vyvracejí argumenty vlády založené na rozhodnutí ve věci *Savickas a ostatní proti Litvě* (č. 66365/09, rozhodnutí ze dne 15. října 2013), v níž se jednalo o zásadně odlišnou situaci. Soudcům v České republice, na rozdíl od Litvy, především nebylo snížení jejich platů kompenzováno. Pokud jde o údajná širší úsporná opatření – zejména snížení platů státních úředníků o 10 % (viz § 76 níže) – stěžovatelé podotkli, že došlo pouze ke snížení celkové částky vyčleněné na tyto platy. To nepochybně vedlo k rušení pracovních míst a snižování mimosmluvních benefitů ve veřejném sektoru, nikoli však ke snižování individuálních platů státních úředníků, kteří navíc mohli mít i jiné zdroje příjmů. Jelikož se platy soudců v předmětném období naopak trvale snižovaly, byl tento zásah závažnější než pouhé zmrazení platů. v každém případě to byl Ústavní soud, kdo namítaný zásah ukončil, nikoli zákonodárce.

71. Stěžovatelé v tomto ohledu zdůraznili, že v jejich věci nešlo o materiální zabezpečení soudců obecně, nýbrž o jejich individuální právo na ochranu majetku, které bylo porušeno snížením reálné výše jejich platu. Toto snížení vyplývalo z rozhodnutí zákonodárce o snížení příslušného koeficientu, jež bylo svévolným, neadekvátním a nesystémovým opatřením překračujícím hranice vytyčené Ústavním soudem a představovalo ze strany zákonodárce strategickou chybu (viz § 11 výše). Kromě toho šlo proti doporučení Výboru ministrů Rady Evropy CM/Rec(2010)12 (viz § 30 *in fine* výše).

72. Dle názoru stěžovatelů bylo v projednávané věci třeba posoudit otázku, zda namítaný zásah (i) byl výsledkem mimořádného kroku přijatého zákonodárcem v době ekonomické krize, který by jej činil ospravedlnitelným, nebo (ii) představoval manipulaci s jejich platy ze strany zákonodárce v situaci, která nikterak výjimečná nebyla. Stěžovatelé uvedli, že Ústavní soud tuto otázku již zodpověděl v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 16/11, Pl. ÚS 33/11 a Pl. ÚS 28/13, přičemž zvolil druhou možnost, avšak odmítl těmto nálezům přiznat účinnost, která by byla ve prospěch soudců. Namítaná situace tak byla v konečném důsledku výhodná pro stát, přestože ten by neměl mít možnost těžit z vlastních chyb a omylů (stěžovatelé citovali zejména věc *Trgo proti Chorvatsku*, č. 35298/04, rozsudek ze dne 11. června 2009, § 67). Ačkoli zákonodárce opakovaně nerespektoval judikaturu Ústavního soudu a snížil platy soudců, skutečnost, že Ústavnímu soudu trvalo určitou dobu, než napadená ustanovení zrušil (aniž by však soudcům bylo přiznáno právo na zpětné doplacení), měla za následek reálné a opakované snížení jejich platů, které státu umožnilo dosáhnout úspor. Každý ze stěžovatelů přišel za předmětné období o částku průměrně 500 000 Kč (přibližně 20 000 eur), která představovala významný finanční dopad.

b) Vláda

73. Pro případ, že Soud shledá ustanovení článku 1 Protokolu č. 1 použitelným, vláda připustila, že legislativní změny a navazující soudní rozhodnutí napadená stěžovateli v projednávané věci byla zásahem do jejich práva na pokojné užívání majetku.

74. Vláda dále uznala, že shledal-li ústavní soud určitá zákonná ustanovení protiústavními, bude to mít vliv na otázku zákonnosti předmětného zásahu. Odkázala zejména na věc *R & L, s.r.o. a ostatní proti České republice* (č. 37926/05 a 4 další, rozsudek ze dne 3. července 2014), v níž Ústavní soud ČR dne 21. června 2000 prohlásil systém regulace nájemného za protiústavní, ale ponechal jej v účinnosti do 31. prosince 2001, což Soud vedlo k závěru, že období, po které neexistoval právní základ pro zásah do majetkových práv stěžovatelů, počalo dne 1. ledna 2002, kdy vypršela Ústavním soudem stanovená lhůta pro přijetí nové právní úpravy. Štrasburský soud naopak odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost ve věci *Da Conceição Mateus a Santos Januário proti Portugalsku* (č. 62235/12 a 57725/12, rozhodnutí ze dne 8. října 2013), v níž stěžovatelé brojili proti

snižování důchodů, ke kterému došlo v roce 2012 v rámci úsporných opatření, jež portugalský ústavní soud později prohlásil za protiústavní. Vzhledem k tomu, že portugalská vláda nemohla navrhnout jiná opatření ke splnění svých rozpočtových cílů a zajištění finanční podpory od svých věřitelů (důvody „výjimečně důležitého veřejného zájmu“), ústavní soud rozhodl, že jeho rozhodnutí nenabude v roce 2012 účinnosti. Štrasburský soud v tomto ohledu konstatoval, že ačkoli byla vnitrostátní právní úprava prohlášena za protiústavní, ústavní soud přesto rozhodl, že úsporná opatření pro rok 2012 povolí vzhledem k výjimečným okolnostem umožňujícím omezit účinky závěru o protiústavnosti; úsporná opatření proto byla v souladu s vnitrostátním právem.

75. Vláda vyjádřila přesvědčení, že požadavek zákonnosti byl v projednávané věci dodržen, neboť po celé namítané období let 2011–2014 existoval právní základ pro vyplácení platů v té výši, kterou stěžovatelé skutečně obdrželi. Ačkoli byla příslušná ustanovení posléze zrušena Ústavním soudem, projednávaná věc se odlišuje od věci *R & L, s.r.o. a ostatní* (cit. výše) a je podobná spíše věci *Da Conceição Mateus a Santos Januário*, neboť ústavně konformní právní úprava byla přijata bezprostředně po uplynutí lhůty stanovené Ústavním soudem (do 31. prosince 2014). Nabyla účinnosti konkrétně dne 1. ledna 2015, přičemž v ustanovení § 3 odst. 3 zákona o platu byl ve vztahu k soudcovským platům opětovně zakotven koeficient 3. Ústavní soud nadto výslovně rozhodl, že jeho derogační nálezy nezakládají soudcům nárok na zpětné doplacení rozdílu v platu.

76. s odkazem na judikaturu Soudu (konkrétně *Béláné Nagy*, cit. výše, § 113–114; *N. K. M. proti Maďarsku*, č. 66529/11, rozsudek ze dne 14. května 2013, § 49 a 61; *Savickas a ostatní*, cit. výše; *Koufaki a ADEDY proti Řecku*, č. 57665/12 a 57657/12, rozhodnutí ze dne 7. května 2013, § 37 a 39; *Da Silva Carvalho Rico proti Portugalsku*, č. 13341/14, rozhodnutí ze dne 1. září 2015, § 37; *Mamatas a ostatní proti Řecku*, č. 63066/14 a 2 další, rozsudek ze dne 21. července 2016, § 88) vláda uvedla, že požadavek veřejného zájmu byl v projednávané věci zjevně splněn. Zdůraznila, že předmětný zásah byl součástí programu úsporných opatření dopadajících na platy napříč celým veřejným sektorem, která stát přijal v reakci na vážnou ekonomickou krizi panující v České republice po roce 2008. Zákonem o státním rozpočtu na rok 2011 byly platy všech státních zaměstnanců (s výjimkou učitelů) sníženy o 10 % a platy státních zástupců poklesly z 2,7násobku na 2,25násobek průměrné nominální měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře.

77. Pokud šlo o přiměřenost zásahu a potřebu nastolit spravedlivou rovnováhu mezi požadavky veřejného zájmu a nároky ochrany základních práv jednotlivců, vláda znovu odkázala na výše zmiňované věci *Zubko a ostatní* (kde Soud dospěl k závěru, že nevykonáním rozsudků vnitrostátních soudů ukládajících státu povinnost vyplatit soudcům peněžní požitky v plné výši byla ohrožena nezávislost a nestrannost soudců), *Savickas a ostatní proti Litvě* (kde Soud shledal, že dočasné snížení platů soudců jakožto součást širších úsporných opatření přijatých v reakci na hospodářskou a finanční krizi v Litvě neohrozilo živobytí soudců ani nemělo vliv na jejich nezávislost či způsobilost vykonávat funkci) a *Da Silva Carvalho Rico* (v níž Soud došel k závěru, že snížení důchodů – opatření, které bylo omezené jak v čase, tak kvantitativně a které bylo vynuceno nečekanou rozpočtovou krizí v Portugalsku – nezasáhlo do „samotné podstaty“ práva na majetek, neboť stěžovatelka neutrpěla výraznou ztrátu příjmů).

78. Vláda byla toho názoru, že veškeré úvahy vyslovené Soudem konkrétně ve věci *Savickas a ostatní* (cit. výše) jsou na projednávanou věc použitelné. Snížení soudcovských platů především tvořilo součást širšího programu úsporných opatření přijatého v reakci na vážnou hospodářskou a finanční krizi (viz § 76 výše). Kromě toho byl průměrný plat soudce v každém jednotlivém roce období let 2011–2014 vyšší než v roce 2010 (před předmětným zásahem) a byl rovněž několikanásobně vyšší než průměrný plat zaměstnanců ve veřejném sektoru; platy stěžovatelů tak v období let 2011–2014 trvale rostly. Snížení soudcovských platů bylo navíc časově omezeno jen na dobu trvání krize a všem soudcům byla nabídnuta částečná kompenzace (viz § 8 výše). A konečně, nic nenasvědčovalo tomu, že by snížení platů bylo natolik radikální, že by mělo vliv na nezávislost soudců nebo jejich způsobilost řádně vykonávat svoji funkci. Žádný ze stěžovatelů neprokázal (ať již ve vnitrostátním řízení, či před Soudem), že by v důsledku tvrzeného zásahu byl jeho plat snížen v míře, která by ohrožovala jeho živobytí nebo měla vliv na způsobilost vykonávat funkci soudce. v posledně uvedeném ohledu vláda podotkla, že podle názoru několika evropských orgánů (viz § 30–32 a 34 výše) je snížení soudcovských platů v ekonomické krizi

přípustné, pokud jím není negativně ovlivněna důstojnost soudcovské profese a způsobilost soudců vykonávat svěřené funkce.

79. Vláda byla proto přesvědčena, že nedošlo k narušení spravedlivé rovnováhy mezi požadavky veřejného zájmu společnosti a nároky plynoucími z ochrany individuálních práv stěžovatelů a že stěžovatelé nebyli v důsledku namítaného zásahu nuceni nést nepřiměřené břemeno.

2. Hodnocení Soudů

a) Obecné zásady

80. Soud připomíná, že článek 1 Protokolu č. 1 obsahuje tři samostatná pravidla: „první pravidlo, zakotvené v prvním odstavci větě první, je obecné povahy a stanoví zásadu pokojného užívání majetku; druhé pravidlo, obsažené v odstavci prvním větě druhé, se týká zbavení majetku a stanoví pro ně určité podmínky; třetí pravidlo, vyslovené v druhém odstavci, uznává právo smluvních států mimo jiné upravit užívání majetku v souladu s veřejným zájmem (...) Tato tři pravidla však nejsou ‚samostatná‘ v tom smyslu, že by spolu vzájemně nesouvisela. Druhé a třetí pravidlo se týkají určitých případů zásahu do práva na pokojné užívání majetku, a je tedy zapotřebí vykládat je ve světle obecné zásady vyslovené v prvním pravidlu“ (viz kromě jiných zdrojů *Beyeler*, cit. výše, § 98).

81. Prvním a nejdůležitějším požadavkem článku 1 Protokolu č. 1 je, že každý zásah orgánu veřejné moci do pokojného užívání majetku musí být zákonný a musí sledovat legitimní cíl „ve veřejném zájmu“. Každý zásah musí být dále rozumně přiměřený sledovanému cíli. Jinými slovy, musí být dosaženo „spravedlivé rovnováhy“ mezi požadavky veřejného zájmu společnosti a nároky plynoucími z ochrany základních práv jednotlivce. Požadovaná rovnováha nebude shledána v případě, že dotčená osoba nebo osoby byly nuceny nést individuální a nadměrné břemeno (viz *Khoniakina proti Gruzii*, č. 17767/08, rozsudek ze dne 19. června 2012, § 70; *Savickas a ostatní*, cit. výše, § 91).

b) Uplatnění výše uvedených zásad na projednávanou věc

82. Pokud jde o nyní projednávanou věc, Soud konstatuje, že snížení platů stěžovatelů původně vyplývalo z novel zákona, které upravovaly snížení násobícího koeficientu (ze 3 na 2,5 a později na 2,75), jímž byla platová základna soudců spojena s průměrnou mzdou v nepodnikatelské sféře (viz § 19, 20 a 23 výše).

83. Tato novelizovaná ustanovení však byla zrušena Ústavním soudem ČR jako protiústavní. Ústavní soud ČR s použitím zásad obsažených v jeho judikatuře (viz § 27 and 28 výše), která se v souladu s judikaturou Soudů zaměřuje na zásadu soudcovské nezávislosti, dospěl k názoru, že napadené novely upravující snížení koeficientu nevycházely z relevantní ekonomické analýzy a neargumentovaly výjimečnými okolnostmi, které by odůvodňovaly upřednostnění platových restrikcí před zásadou soudcovské nezávislosti (viz § 10–11 výše).

84. Výtky stěžovatelů směřují vůči skutečnosti, že se Ústavní soud rozhodl přiznat svým derogačním nálezům sp. zn. Pl. ÚS 33/11 a Pl. ÚS 28/13 účinky pouze *pro futuro*. Stěžovatelům (a soudcům obecně) v důsledku toho nevznikl nárok na rozdíl v jejich platu za období let 2011–2014, dokud nebyl v roce 2015 opětovně zaveden koeficient 3 (viz § 25 výše). Vzhledem k těmto skutečnostem Soud konstatuje, že namítaný zásah se netýká přímo právní úpravy, která snižovala (až do svého zrušení) platy soudců, ale rozhodnutí Ústavního soudu nepřiznat derogačním nálezům retroaktivní účinky. Tím se projednávaná věc liší od věci *Savickas a ostatní* (cit. výše), v níž litevský ústavní soud připustil, že dočasné snížení platů soudců během ekonomické krize může být zákonné, pokud byly splněny určité záruky a pokud byla na základě zvláštního zákona přijatého litevským parlamentem učiněna opatření pro vyplacení případné nevyplacené části platu soudcům nebo jejich dědicům. Závěr, že výjimečné okolnosti mohou ospravedlnit vydání derogačního nálezu s účinky *ex nunc* (*pro futuro*), je podle názoru Soudů otázkou odlišnou od problematiky snižování platů soudců (jako takového). Soud se proto ve svém zkoumání zaměří na zákonnost a zdůvodnění první z těchto otázek, o níž v projednávané věci jde.

85. s ohledem na konkrétní okolnosti projednávané věci je Soud toho názoru, že namítaný zásah je třeba posoudit z hlediska obecného pravidla o ochraně majetku podle článku 1 Protokolu č. 1.

(i) *Zákonnost zásahu*

86. Soud již dříve uznal, že ústavní soud může stanovit zákonodárci lhůtu pro přijetí nové právní úpravy, v důsledku čehož zůstává protiústavní ustanovení po přechodnou dobu použitelné (viz *mutatis mutandis Henryk Urban a Ryszard Urban proti Polsku*, č. 23614/08, rozsudek ze dne 30. listopadu 2010, § 65; *Walden proti Lichtenštejnsku*, č. 33916/96, rozhodnutí ze dne 16. března 2000). Soud v tomto směru připomíná, že možnost vrcholného orgánu vymezit účinnost výroku o protiústavnosti určitým časovým rámcem (pokud to výjimečně vyžadují ohledy na veřejný zájem) nelze považovat za neslučitelnou se zásadou zákonnosti. Může totiž být nezbytné zabránit zjevně nepřiměřeným důsledkům tohoto výroku v tak citlivých oblastech, jakou je například hospodářská politika země během závažné ekonomické krize (viz zejména *Frantzeskaki a ostatní*, cit. výše, § 39).

87. v projednávané věci nejde ze strany Ústavního soudu o postup vybočující z ustálené judikatury ani o její překonání, jak tvrdí stěžovatelé. Soud již na poli článku 6 Úmluvy konstatoval, že rozhodnutí Ústavního soudu přiznat napadeným nálezům účinky *ex nunc* (*pro futuro*) byla v souladu s jeho předchozí rozhodovací praxí a ústavněprávní tradicí České republiky (viz § 52, 53 a 55 výše). Přístup uplatněný Ústavním soudem v této otázce a dodrženy i ve věcech stěžovatelů tedy měl právní základ ve vnitrostátním právu a praxi.

88. Snížení platů stěžovatelů plynoucí ze skutečnosti, že jim bylo odepřeno zpětné doplacení rozdílu v jejich platech, tedy Ústavní soud připustil v souladu s vnitrostátním právem ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 (viz *mutatis mutandis Da Conceição Mateus a Santos Januário*, cit. výše, § 21). Tvrzení stěžovatelů, že si Ústavní soud počínal svévolně, neboť mimo jiné nebylo pravdou, že by zpětné doplacení ohrozilo státní rozpočet, úzce souvisí s posouzením odůvodnění namítaného zásahu a bude zhodnoceno níže.

(ii) *Cíl zásahu*

89. Soud konstatuje, že Ústavní soud v příslušných nálezech a usneseních (viz § 11 a 29 výše) uvedl další důvody, proč se má pravidlo o účinnosti *ex nunc* (či dokonce *pro futuro*) vztahovat i na zrušení ustanovení o platech soudců. Ústavní soud byl v této souvislosti přesvědčen, že požadované zpětné doplacení rozdílu v soudcovských platech by představovalo významný a nepředvídaný zásah do státního rozpočtu v době ekonomické krize a vedlo by k dalšímu růstu napětí mezi společnostmi a soudci.

90. Soud uznává, že Ústavní soud v projednávané věci nemohl přehlížet napjatou společenskou a politickou atmosféru ani skutečnost, že výkonná a zákonodárná moc považovaly platy soudců za příliš vysoké (viz § 10 výše). Musel proto zohlednit dobu uplynulou od přijetí napadené právní úpravy a výslednou celkovou částku jednorázové platby, která by musela zahrnovat období několika let zpětně a znamenala by pro státní rozpočet přílišné břemeno. To jsou v podstatě úvahy, jimiž se řídil Ústavní soud, když se rozhodl stanovit účinnost předmětných derogačních nálezů *ex nunc* (*pro futuro*).

91. Výše uvedený cíl zásahu do práv stěžovatelů se tedy zakládal na posouzení ekonomických a sociálních otázek, pro jejichž zhodnocení mají vnitrostátní orgány v zásadě lepší předpoklady než Soud. Ten proto může pouze přisvědčit argumentům předloženým plénem nejvyššího soudního orgánu České republiky (tj. Ústavního soudu zasedajícího v plénu), které se nezdají být bez rozumného základu (viz *mutatis mutandis* výše citované věci *Koufaki a ADEDY*, § 39, a *Mihăieș a Senteș*, § 19). Náзор stěžovatelů, podle kterého byla skutečně sledovaným cílem manipulace s jejich platy (viz § 72 výše), není podepřen žádným přesvědčivým argumentem. Jejich tvrzení, že nepanovala nijak výjimečná situace a že zpětné doplacení mohlo mít na státní rozpočet jen mírný dopad, se vztahují spíše k přiměřenosti zásahu.

92. Shrnuto, na základě dostupných dokumentů dochází Soud k závěru, že vyloučením možnosti zpětného doplacení soudcovských platů Ústavní soud sledoval legitimní cíl ve veřejném zájmu.

(iii) Přiměřenost zásahu

93. Soud podotýká, že Ústavní soud poukázal na skutečnost, že zpětné doplacení požadovaných částek by se týkalo i období, kdy se Česká republika nacházela ve finanční krizi, resp. se z této krize pomalu zotavovala (viz § 11 výše). Stěžovatelé takové hodnocení sice rozporovali, avšak Soud neshledává dostatečné důvody domnívat se, že bylo svévolné nebo zjevně chybné.

94. Co je však nejdůležitější, spis neobsahuje nic, co by Soud opravňovalo k názoru, že napadené opatření ohrozilo způsobilost soudců (včetně stěžovatelů) vykonávat svoji soudcovskou funkci nezávisle a nestranně (srov. *Zubko*, cit. výše, § 68). Stejně tak se nezdá, že by představovalo hrozbu pro jejich živobytí (srov. *Savickas a ostatní*, cit. výše, § 94), což ani sami stěžovatelé nenamítali. V této souvislosti není bez významu, že většina soudců (kromě stěžovatelů) se v rámci svého mimosoudního vyrovnání se státem příslušných nároků vzdala (viz § 8 výše). Dále je třeba zmínit, že podle vládou předložených údajů (které stěžovatelé nezpochybnili) průměrný měsíční plat soudce v téměř každém roce relevantního období (roky 2011–2014) i přes snížení násobícího koeficientu vzrostl, a to dokonce i oproti roku 2010 (81 485 Kč⁴ v roce 2010, 88 586 Kč⁵ v roce 2011, 85 293 Kč⁶ v roce 2012, 94 091 Kč⁷ v roce 2013 a 97 014 Kč⁸ v roce 2014).

95. Soud nicméně vnímá argument stěžovatelů, že z namítané situace měl v konečném důsledku prospěch stát (viz § 72 výše), neboť mu umožnila uspořít výše uvedenou částku (na úkor soudců). Považuje za znepokojivé, jak uvedl Ústavní soud, že zákonodárce ve věci soudcovských platů dlouhodobě vědomě postupoval protiústavním způsobem (viz § 11 výše) a překračoval mantinely nastavené dlouhodobě ustálenou judikaturou Ústavního soudu. Soud v této souvislosti uvádí, že úroveň odměňování soudců by měla být nastavena tak, aby je chránila před tlaky majícími za cíl ovlivnit jejich rozhodování a obecně jejich chování (viz § 30–32 výše – zejména stanovisko Benátské komise), a že nezajištění toho, aby soudcům byly vyplaceny požitky, na které mají ze zákona nárok, představuje okolnost způsobilou ohrozit výkon jejich soudcovské funkce s nezbytným nasazením (viz *mutatis mutandis Zubko*, cit. výše, § 68–69).

96. Vzhledem k výše uvedenému Soud připomíná, že jeho úkolem v projednávané věci je přezkoumat zásah vyplývající z rozhodnutí Ústavního soudu odeprít soudcům zpětné vyplacení rozdílu jejich platů, zejména s ohledem na skutečnost, že tentýž soud již předtím zrušil právní úpravu snižující platy soudců s odůvodněním, že nebyla opřena o důkladnou ekonomickou analýzu.

Posuzované námitky se sice týkají jen prvního z uvedených rozhodnutí Ústavního soudu (viz § 84 výše), avšak skutečnost, že Ústavní soud již zasáhl na ochranu legitimních zájmů soudců v otázce jejich platů, je nutně relevantní při posouzení přiměřenosti napadeného rozhodnutí o tom, že závěru o protiústavnosti právní úpravy snižující platy soudců nebude přiznána zpětná účinnost. Jak vyplývá z výše naznačených úvah, Soud je toho názoru, že za předpokladu použitelnosti článku 1 Protokolu č. 1 byl případný zásah do majetkových zájmů stěžovatelů přiměřený.

97. Výše uvedené úvahy Soudu postačují k závěru, že k porušení článku 1 Protokolu č. 1 nedošlo.

IV. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY

98. Konečně všichni stěžovatelé s výjimkou páté stěžovatelky se dovolávali článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 a namítali, že byli diskriminováni ve srovnání s jinými státními zaměstnanci, zejména náměstky ministrů, řediteli odborů a dalšími osobami ve srovnatelných pozicích na ministerstvech, jejichž plat údajně nebyl v předmětném období snížen. Druhý stěžovatel kromě toho namítal diskriminaci ve srovnání s pracujícími důchodci (kteří mohli využít slevu na dani i pro období před vydáním nálezu, jímž Ústavní soud zrušil právní úpravu vylučující tuto slevu)

⁴ 3 081 eur podle směnného kurzu platného ke dni 1. ledna 2010.

⁵ 3 525 eur podle směnného kurzu platného ke dni 1. ledna 2011.

⁶ 3 327 eur podle směnného kurzu platného ke dni 1. ledna 2012.

⁷ 3 743 eur podle směnného kurzu platného ke dni 1. ledna 2013.

⁸ 3 538 eur podle směnného kurzu platného ke dni 1. ledna 2014.

a šestý stěžovatel ve srovnání se soudci, kteří přijali nabídku státu na uzavření mimosoudní dohody (viz § 8 výše).

Článek 14 Úmluvy zní:

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

A. Tvrzení účastníků řízení

1. Vláda

99. Vláda zaprvé uvedla, že druhý a šestý stěžovatel nevyčerpali dostupné vnitrostátní prostředky nápravy, neboť tytéž námitky neuplatnili v příslušné fázi vnitrostátního řízení.

100. Zadruhé vláda podotkla, že jelikož se dle jejího názoru článek 1 Protokolu č. 1 na projednávanou věc nepoužije, není použitelný ani článek 14 Úmluvy.

101. Podle vlády dále z judikatury Soudu (konkrétně *Valkov a ostatní*, cit. výše; *Fábián proti Maďarsku*, č. 78117/13, rozsudek velkého senátu ze dne 5. září 2017, § 128; *Gellérthe gyi a ostatní proti Maďarsku*, č. 78135/13, rozhodnutí ze dne 6. března 2018, § 39) vyplývá, že když stál Soud před otázkou srovnání osob pracujících v různých kategoriích povolání (bez ohledu na rozlišení veřejného a soukromého sektoru), zdráhal se hodnotit rozličné typy funkcí jako zakládající analogické či relevantně podobné situace. v žádné z výše citovaných věcí Soud neshledal existenci „analogické“ nebo „relevantně obdobné“ situace u různých kategorií státních zaměstnanců; naopak zdůraznil, že soudci nemohou být přirovnáváni k jiným zaměstnancům ve veřejném sektoru (příčemž mimořádně významný aspekt představuje zásada soudcovské nezávislosti). Vláda odkázala také na věc *Ruszkowska proti Polsku* (č. 6717/08, rozsudek ze dne 1. července 2014, § 63), kde Soud shledal porušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 a uvedl, že stěžovatelka neprokázala, že částka, o kterou přišla v důsledku napadeného zásahu, představovala „významnou část rozpočtu její rodiny“.

102. Vláda proto odmítla tvrzení stěžovatelů, že soudce a veřejné činitele zastávající vyšší funkce je třeba považovat za osoby v obdobném postavení. v tomto ohledu uvedla, že soudci mají v České republice jedinečné postavení a v zásadě je nelze proti jejich vůli odvolat; výše jejich platu je stanovena zákonem. Naproti tomu zaměstnávání státních úředníků se v předmětném období řídilo zákoníkem práce, který umožňoval uzavření pracovněprávního vztahu na dobu určitou i neurčitou, a platy státních úředníků byly upraveny pouze nařízením vlády. Náměstci ministrů, ředitelé odborů ani další osoby ve srovnatelných pozicích v pracovním poměru na dobu neurčitou neměli jistotu zaměstnání srovnatelnou se soudci, jimž zákon zaručuje nárok na setrvání ve funkci až do 70 let věku a mezi nimiž nemohlo dojít k propouštění. Kromě toho nelze *in concreto* žádným způsobem srovnávat stěžovatele jakožto soudce okresních a krajských soudů (kteří nezastávají žádné vyšší funkce) s nejvyššími státními úředníky (představujícími nejužší vedení ministerstev).

103. Vláda podotkla, že i kdyby příslušné situace soudců (na straně jedné) a státních úředníků (na straně druhé) byly „relevantně podobné“, snížení platů v předmětném období v každém případě dopadlo i na další veřejné zaměstnance (včetně státních úředníků). Odkázala na údaje o průměrném měsíčním platu soudců obecně oproti platům náměstků ministrů a ředitelů odborů na ministerstvech v období let 2011–2014 a uvedla, že platy soudců byly (i) vyšší než příjmy ředitelů odborů se započítáním vyplacených odměn, (ii) srovnatelné nebo mírně vyšší než příjmy náměstků (bez započítání odměn) a (iii) mírně nižší než příjmy náměstků (po započítání odměn).

104. Dle názoru vlády bylo naprosto přijatelné, aby platy několika desítek nejvyšších ministerských úředníků byly průměrně o 20 000 Kč vyšší než průměrný plat vyplácený přibližně 3 000 soudců činných v České republice. Tento rozdíl totiž vznikl v důsledku vyplácení odměn jakožto pohyblivé složky platu náměstků ministrů, na kterou soudci neměli nárok, neboť její vyplácení soudcům by bylo problematické z hlediska soudcovské nezávislosti. Vláda v této souvislosti připomněla, že je na úvaze státu, aby určil, jaké benefity bude vyplácet svým zaměstnancům ze státního rozpočtu (citovala věc *Suk proti Ukrajině*, č. 10972/05, rozsudek ze dne 10. března 2011, § 23).

105. Co se týče tvrzení druhého stěžovatele, že byl diskriminován ve srovnání s pracujícími důchodci – kterým Ústavní soud umožnil uplatnit v roce 2014 slevu na dani na poplatníka, ačkoli příslušná ustanovení vylučující její uplatnění zrušil dnem vyhlášení nálezu sp. zn. Pl. ÚS 31/13 ve Sbírce zákonů (4. srpna 2014), jelikož ke zrušení v dané věci došlo v průběhu zdaňovacího období –, vláda byla přesvědčena, že situaci soudců v činné službě po vydání nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 nebylo možno pro účely článku 14 hodnotit jako „relevantně podobnou“. Kromě toho částka platu druhého stěžovatele a suma, jíž se domáhal, mnohonásobně převyšovaly průměrný starobní důchod v roce 2014 (přibližně 11 000 Kč) a částku, kterou pracující důchodci získali na základě sporné daňové slevy (24 840 Kč); význam těchto částek pro jejich živobytí byl proto nesrovnatelný.

106. Pokud jde o srovnání se soudci, kteří v roce 2015 uzavřeli se státem mimosoudní dohodu a obdrželi částečné dorovnání svých platů (které si šestý stěžovatel musel „vysoudit“), vláda uvedla, že šestému stěžovateli byla nabídnuta stejná dohoda, ale odmítl ji, čímž se sám uvedl do postavení odlišného od pozice soudců, kteří dohodu uzavřeli (poté, co se vzdali všech dalších případných nároků) a s nimiž stát z podstaty věci musel zacházet odlišně (vláda odkázala na věc *Frantzeskaki a ostatní*, § 42, cit. výše).

2. Stěžovatelé

107. Šestý stěžovatel v reakci na námitku vlády (viz § 99 výše) uvedl, že své tvrzení o diskriminaci řádně vznesl před soudem prvního stupně.

108. Pokud jde o analogii situace stěžovatelů a situace vyšších státních úředníků, jako např. náměstků ministrů a ředitelů odborů ministerstev, stěžovatelé uvedli, že toto přirovnání použil sám Ústavní soud ve svých nálezech sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a Pl. ÚS 33/11 (viz § 10 výše). Třetí stěžovatelka prohlásila, že postavení soudců by mělo být považováno za podobné jako postavení všech ostatních osob, jejichž platy jsou vypláceny ze státního rozpočtu, a že případné rozdíly mezi nimi lze brát v úvahu jen v rámci posouzení, zda bylo odlišné zacházení objektivně a rozumně zdůvodněné.

109. Stěžovatelé dále zdůraznili, že jelikož mohli státní úředníci – na rozdíl od soudců – pobírat odměny a vykonávat další výdělečné činnosti, a protože nezbytného snížení výdajů v oblasti veřejného sektoru mohlo být dosaženo jinými prostředky (viz též § 70 výše), průměrný plat státních úředníků ve skutečnosti nebyl dotčen (nebo se v určitém případě dokonce zvýšil), zatímco u platů soudců došlo k jejich reálnému snížení. Takové odlišné zacházení není možno považovat za odůvodněné hospodářskou situací; je naopak důkazem toho, že skutečným cílem bylo revidovat platy soudců směrem dolů (viz § 10 výše).

110. Druhý stěžovatel podotkl, že nikdy netvrdil, že by se nacházel v obdobném postavení jako pracující důchodci, nýbrž chtěl pouze upozornit na zásadní rozpory mezi nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 31/13 v otázce zpětného doplacení, kterými se text těchto nálezu jednoduše nezabýval.

111. Třetí stěžovatelka uvedla, že částka, o kterou byla připravena, představovala významnou část jejího rodinného rozpočtu a mohla být použita k navýšení splátek její hypotéky.

112. Šestý stěžovatel prohlásil, že stát potrestal soudce, kteří – tak jako stěžovatelé – neuzavřeli tzv. „mimosoudní dohodu“ a museli se domáhat svých nároků v soudním řízení. Byl přesvědčen, že jeho plat měl být vypočten s použitím koeficientu 3, pracovněprávní předpisy neumožňovaly vzdát se svých platových nároků, jak to vyžadovala dohoda, a že tyto dohody byly ve skutečnosti neplatné.

Všichni stěžovatelé pak tvrdili, že na základě mimosoudní dohody stát vyplatil soudcům pouze částky, které jim dlužil podle přepočtu s použitím správných statistických údajů (viz § 7 a 8 výše), nikoli „náhradu“. Mimosoudní dohoda byla navíc podmíněna tím, že se soudce vzdá všech dalších případných nároků.

113. Ve zkratce, stěžovatelé byli přesvědčeni, že neexistovaly objektivní a rozumné důvody pro to, aby s nimi bylo zacházeno odlišně od výše uvedených skupin.

B. Hodnocení Soudu

1. Obecné zásady

114. Soud připomíná, že článek 14 doplňuje ostatní hmotněprávní ustanovení Úmluvy a jejích protokolů. Nemá samostatnou existenci, jelikož se uplatňuje výlučně ve vztahu k „užívání práv a svobod“ zaručených těmito ustanoveními. Jeho použití však nutně nevyžaduje porušení některého ze substantivních práv přiznaných Úmluvou. Je nezbytné, ale zároveň dostačující, pokud skutkové okolnosti věci „spadají do působnosti“ jednoho nebo více článků Úmluvy (viz *Stummer*, cit. výše, § 81).

115. v souladu s přístupem uplatněným ve vztahu k článku 1 Protokolu č. 1 samostatně (viz § 66 výše) bude Soud nadále vycházet z předpokladu, že skutkové okolnosti případu spadají do působnosti uvedeného ustanovení, a článek 14 je tudíž použitelný. Soud dále nepovažuje za nezbytné zabývat se vládou vznesenou námitkou nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy (viz § 99 výše), neboť námitka stěžovatelů týkající se diskriminace je v každém případě nepřijatelná, a to z níže uvedených důvodů.

116. Soud konstatuje, že článek 14 poskytuje ochranu proti odlišnému zacházení s jednotlivci v analogických nebo relevantně podobných situacích při užívání práv a svobod zaručených Úmluvou.

Odlišné zacházení je pro účely článku 14 diskriminační, pokud „postrádá objektivní a rozumné odůvodnění“, tj. pokud nesleduje „legitimní cíl“ nebo pokud mezi použitými prostředky a sledovaným cílem neexistuje „rozumný vztah přiměřenosti“ (viz *Posudek k odlišnému zacházení se spolky majitelů pozemků „existujících ke dni vzniku povoleného obecního loveckého sdružení“ a spolky majitelů pozemků vzniklých po tomto dni*, žádost č. P16-2021-002, francouzská Státní rada, posudek velkého senátu ze dne 13. července 2022, § 72). Pojem diskriminace ve smyslu článku 14 zahrnuje také případy, kdy je s jednou osobou nebo skupinou osob bez řádného odůvodnění zacházeno méně příznivě než s jinou, ačkoli Úmluva příznivější zacházení nevyžaduje (viz *Biao proti Dánsku*, č. 38590/10, rozsudek velkého senátu ze dne 24. května 2016, § 90).

117. v judikatuře Soudu je také již ustáleno pravidlo, že diskriminaci ve smyslu článku 14 může představovat pouze odlišné zacházení založené na zjiitelné charakteristice nebo „postavení“ (viz *Fábián*, cit. výše, § 113). Výčet obsažený v článku 14 je však demonstrativní, nikoli taxativní (viz *Carson a ostatní proti Spojenému království*, č. 42184/05, rozsudek velkého senátu ze dne 16. března 2010, § 70). Výrazu „jiné postavení“ (a *a fortiori* i jeho francouzskému ekvivalentu *toute autre situation*) je připisován široký význam a jeho výklad není omezen pouze na charakteristiky, které jsou osobní v tom smyslu, že jsou vrozené či nezměnitelné (viz *Clift proti Spojenému království*, č. 7205/07, rozsudek ze dne 13. července 2010, § 55–59). Soud proto rozhodl, že za „jiné postavení“ pro účely článku 14 může být považováno zastávání či nezastávání vysoké funkce (viz *Valkov*, cit. výše, § 115) nebo za určitých okolností vojenské hodnosti (viz *Engel a ostatní proti Nizozemsku*, č. 5100/71 a 4 další, rozsudek pléna ze dne 8. června 1976, § 72).

118. Soud dále rozhodl, že prvky, které charakterizují různé situace a určují jejich srovnatelnost, je třeba hodnotit s ohledem na předmět a účel opatření, které zakládá předmětné odlišné zacházení (viz *Fábián*, cit. výše, § 121). Zhodnocení otázky, zda se dvě osoby či skupiny pro účely posouzení odlišného zacházení a diskriminace nacházejí ve srovnatelné situaci, či nikoli, je proto specifické a současně závislé na okolnostech (viz *Posudek k odlišnému zacházení se spolky majitelů pozemků „existujících ke dni vzniku povoleného obecního loveckého sdružení“ a spolky majitelů pozemků vzniklých po tomto dni*, cit. výše, § 67).

2. Uplatnění výše uvedených zásad na projednávanou věc

119. Co se týče nyní projednávané věci, Soud předně konstatuje, že stěžovatelé namítali diskriminaci ve srovnání s jinými státními zaměstnanci zastávajícími vysoké funkce na ministerstvech, jejichž platy v předmětném období údajně nebyly sníženy. Nakolik tato námitka zřejmě směřuje vůči právní úpravě snížení platů soudců, Soud konstatuje, že příslušná ustanovení byla zrušena jako protiústavní; veškeré odlišné zacházení vyplývající z této právní úpravy bylo tudíž odstraněno. Zbývá pouze skutečnost, že stěžovatelé byli dle svého tvrzení (viz § 109 výše) zkráceni na

platech v důsledku skutečnosti, že jim bylo odepráno doplacení jejich rozdílu. To je kontext, ve kterém bude Soud hodnotit, zda lze mít za to, že se soudci v České republice z hlediska svých platů nacházeli v analogické situaci jako státní zaměstnanci zastávající vysoké funkce na ministerstvech (např. náměstci ministrů a ředitelé odborů). Ponechá při tom stranou otázku, zda 10% snížení platů státních zaměstnanců, o kterém hovoří vláda (viz § 76 výše), mělo za následek snížení jejich individuálních platů, což stěžovatelé zpochybňují (viz § 70 výše).

120. Soud zaprvé konstatuje, že platy soudců se řídí zákonem č. 236/1995 Sb., který upravuje rovněž platy poslanců a senátorů Parlamentu, členů vlády, prezidenta České republiky a poslanců Evropského parlamentu (viz § 19 výše); podle zákona č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích mohou soudci setrvat ve funkci do věku 70 let a v zásadě nemohou být odvoláni proti své vůli. Naproti tomu zaměstnávání státních úředníků se podle vlády (viz § 102 výše) v předmětném období řídilo zákoníkem práce v tehdy účinném znění (viz též *Regner proti České republice*, č. 35289/11, rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017, § 24 a 25) a jejich platy byly upraveny pouze nařízením vlády.

121. Soud dále konstatuje, že tvrzení vlády o jedinečném postavení soudců z hlediska jejich platů a práva setrvat ve funkci až do věku 70 let potvrzuje judikatura Ústavního soudu, podle níž musí zákonodárce zohlednit odlišnost funkce soudců (ve srovnání s představiteli moci výkonné a zákonodárné), z níž pak vyplývá dispoziční prostor k restrikcím platů soudců (ve srovnání s platovými restrikcemi u zaměstnanců v jiných oblastech veřejné sféry – viz § 10 výše). Pokud tedy měl zákonodárce v době předmětných událostí v úmyslu snížit platy soudců, bylo zapotřebí, aby existovaly výjimečné okolnosti ospravedlňující upřednostnění rovných restrikcí v odměňování státních zaměstnanců a soudců nad zásadou soudcovské nezávislosti (viz § 11 výše). Ústavní soud tedy podle názoru Soudu zmínil vyšší státní úředníky proto, aby zdůraznil, že zákonodárce musí mezi nimi a soudci rozlišovat, nikoli proto, aby je postavil do analogické situace, jak tvrdili stěžovatelé.

122. Soud v tomto ohledu uzavírá, že právě kvůli odlišnému právnímu rámci upravujícímu jejich pracovní poměr a plat nemohou být státní úředníci zaměstnaní v předmětném období ve státní službě podle norem pracovního práva srovnáváni se soudci (kategorií státních zaměstnanců, do níž patří i stěžovatelé), jejichž vztah ke státu se vyznačuje zaprvé specifickou funkcí, již mají vykonávat, a zadruhé zásadou soudcovské nezávislosti (srov. *Gellérthegyi a ostatní*, cit. výše, § 34–41; a *contrario* též *Pinkas a ostatní proti Bosně Hercegovině*, č. 8701/21, rozsudek ze dne 4. října 2022, § 58–60). Soud proto dochází k závěru, že ti ze stěžovatelů, kteří tuto námitku vznesli, se pro její účel nenacházeli v analogické nebo relevantně podobné situaci jako vyšší ministerští úředníci.

123. Pokud se zpočátku zdálo, že druhý stěžovatel namítá diskriminaci ve srovnání s pracujícími důchodci, jichž se týkal náleze Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 31/13 (viz § 105 výše), Soud konstatuje, že podle svého vyjádření měl tento stěžovatel v úmyslu spíše upozornit na zásadní rozpory mezi nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 a Pl. ÚS 31/13 v otázce zpětného doplacení, které dle jeho názoru zůstaly nevysvětleny (viz § 110 výše). To vede Soud k závěru, že argumenty druhého stěžovatele se vztahují spíše k domnělým rozporům v judikatuře Ústavního soudu, a tedy k zásadě právní jistoty, již se Soud zabýval již na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Má tedy za to, že tyto argumenty nevyžadují opětovné posouzení na poli článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1. v každém případě platí, že namítané situace soudců a pracujících důchodců nemohly být v žádném ohledu považovány za srovnatelné.

124. A konečně, šestý stěžovatel se přirovnal k soudcům, kteří uzavřeli mimosoudní dohodu nabízenou státem (viz § 8 výše). Soud v tomto ohledu dochází k závěru, že tvrzené odlišné zacházení nelze považovat za otázku na poli článku 14 tak, jak je Soudem vykládán. Skutečnost, že se stěžovatel musel u soudů domáhat částek, které stát jiným soudcům přiznal na základě výše uvedené dohody, byla důsledkem jeho svobodného a informovaného rozhodnutí nepřijmout tuto dohodu, jejíž uzavření by vyžadovalo vzdát se všech ostatních platových nároků vůči státu za období let 2011–2014. Tímto rozhodnutím se šestý stěžovatel uvedl do odlišné situace oproti soudcům, kteří dohodu uzavřeli.

125. Soud proto uzavírá, že stěžovatelé neprokázali, že by se z hlediska svého platu nacházeli v analogické nebo relevantně podobné situaci jako státní zaměstnanci zastávající vysoké funkce na ministerstvech nebo že by jejich situace byla srovnatelná se situací pracujících důchodců dotčených nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 31/13 či soudců, kteří uzavřeli mimosoudní dohodu se státem.

126. Vzhledem k předešlé úvaze Soud shledává, že námitky vznesené na poli článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 jsou zjevně neopodstatněné a musejí být odmítnuty podle čl. 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 Úmluvy.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *rozhoduje o spojení stížností;*
2. *prohlašuje* stížnostní námitky na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1 za přijatelné a zbývající části stížností za nepřijatelné;
3. *rozhoduje*, že k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo;
4. *rozhoduje*, že k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě nedošlo.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 22. června 2023 v souladu s čl. 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Victor Soloveyitchik
tajemník

Lado Chanturia
předseda

PŘÍLOHA

Seznam věcí:

Poř. č.	Číslo stížnosti	Označení věci	Datum podání	Stěžovatel Rok narození Místo bydliště	Právní zástupce
1.	61721/19	Kubát proti České republice	18. listopadu 2019	Ondřej KUBÁT 1977 Praha	Jiří JANOUŠEK
2.	5496/20	Ožvald proti České republice	15. ledna 2020	Robert OŽVALD 1967 Tábor	Ladislav NOVOTNÝ
3.	21318/20	Makovcová proti České republice	13. května 2020	Alena MAKOVCOVÁ 1958 Praha	Lukáš BOHUSLAV
4.	33522/20	Pilařová proti České republice	29. července 2020	Adriana PILAŘOVÁ 1963 Praha	Jiří JANOUŠEK
5.	43039/20	Biskupová Fišerová proti České republice	24. září 2020	Soňa BISKUPOVÁ FIŠEROVÁ 1974 České Budějovice	Vlastimil HÁJEK
6.	55448/20	Pečený proti České republice	8. prosince 2020	Miroslav PEČENÝ 1976 Brno	Jiří JANOUŠEK